T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİKKELER IŞIĞINDA KABEİROİ KÜLTÜ

EBRU GÜVEN

1108203102

Danışman: Yrd. Doç. Dr. IŞIK ŞAHİN

EDİRNE 2014

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİKKELER IŞIĞINDA KABEİROİ KÜLTÜ

EBRU GÜVEN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. IŞIK ŞAHİN

EDİRNE 2014

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU GÜVEN tarafından hazırlanan **SİKKELER IŞIĞINDA KABEİROİ KÜLTÜ** Konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16. maddeleri uyarınca **27.02.2014 Perşembe** günü saat **14.00**'da yapılmış olup, tezin * .....kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Yrd. Doç. Dr. Işık ŞAHİN		
Yrd. Doç. Dr. Emre TAŞTEMUR		
Öğr. Gör. Dr. Baki DEMİRTAŞ		

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10031048
Yazar Adı / Soyadı	EBRU GÜVEN
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 36092047630
Telefon	5439546005
E-Posta	guven_ebru50@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Sikkeler Işığında Kabeiroi Kültü
Tezin Tercümesi	Cabeiri Cult in the light of Coins
Konu	Arkeoloji = Archeology
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Arkeoloji
Anabilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Arkeoloji Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	110
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. IŞIK ŞAHİN 10454591290
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	12 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 23.03.2015 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.
NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

23.03.2014

İmza:

Başlık: Sikkeler Işığında Kabeiroi Kültü

Yazar: Ebru Güven

ÖZET

"Sikkeler Işığında Kabeiroi Kültü" adlı yüksek lisans tezindeki amaç, Yunan mitolojisinde yeralan daha çok Ege Denizi'nin kuzeyindeki bölgede ve Ege Adaları'nda karşımıza çıkan Kabeiroi adlı mitolojik tiplerin, sikkelerde kullanılan Kabeiroi tiplerinden yola çıkarak ortaya çıkış tarihlerini, yayılım alanlarını, kutsal alanlarını ve etkileşim içinde oldukları diğer tanrıları ve kültlerini incelemek, bölgedeki önemini inanç sistemleri içinde değerlendirmektir.

Tezin ilk bölümlerinde Kabeiros/Kabeiroi kimdir, sayıları, kökenleri ve antik yazarların ifadeleri hakkında bilgi verilmektedir. Tezin beşinci bölümünü Kabeiros / Kabeiroi sikkelerinin basıldığı yerleşimler oluşturmaktadır. Bu yerleşimler alfabetik olarak sıralanmıştır. Çalışmanın altıncı bölümünde hem Kabeiroi sikkelerinin hem de Kabeiroi kültünün belirlendiği yerleşimler hakkında bilgi verilmektedir. Tezin yedinci bölümünde Kabeiroi kültünün bulunduğu yerleşimler hakkında bilgi verilmektedir. Sikkeler MÖ 4. yüzyıl - MS. 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

Anahtar Kelimeler

1-Kabeiroi

2-Sikke

3-Kült

Title: Cabeiri Cult in the light of Coins

Prepared by: Ebru Güven

ABSTRACT

The aim in these study entitled “Kabeiroi Cult in the light of Coins”, is to examine the date of emergence, expansion areas, holy areas and the other Gods and cults which they were involved in an interaction, and to evaluate its importance within the belief systems in the region by starting from the coins belonging to the types called Cabeiroi taken place in Greek mythology and mostly appeared in the northern region of the Aegean Sea and the islands.

Information concerning who are the Cabeiroi and their numbers and origins are given in the first four sections of the thesis by starting from the antique scripts. The fifth section of this thesis constitutes the settlements where Cabiri / Cabeiroi coins took place. These settlements are also given in alphabetic order. Information concerning both Cabeiroi coins and settlements where Cabeiroi cult took place is given in the sixth section of this thesis. Information concerning the settlements where Cabeiroi cults took place is given in the seventh section of the thesis. Coins are dated to 4th century BC.- 2th century AD.

Keywords:

1- Cabeiroi

2- Coins

3- Cult

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....i
ABSTRACT.....ii
İÇİNDEKİLER.....iii
ÖNSÖZ vi
GİRİŞ 1
1. KABEİROS / KABEİROİ KİMDİR ? 4
2. ANTİK YAZARLARDA KABEİROİ 6
3. KABEİROİ SÖZCÜĞÜNÜN ETİMOLOJİSİ 9
4. KABEİROİ KÖKENİ 10
5. KABEİROS / KABEİROİ TİPLİ SİKKE BASAN YERLEŞİMLER 12
5.1. BİRYTİS 12
5.1.1. Genç ve Sakalsız Kabeiros 12
5.1.2. Yaşlı ve Sakallı Kabeiros 19
5.2. EBESUS 23
5.3. HELİOPOLİS 26
5.4. KYZİKOS 27
5.5. LAMPSAKOS 28
5.6. MYTİLENE 30
5.7. PHOKAİA 31
5.8. PHANAGORİA 31

5.9. SYROS 33

5.10. THESSALONİKE 34

5.10.1. Çekiç ve Rhyton Tutan Kabeiroi 35

5.10.2. Apollon Elinde Heykel Olarak Kabeiroi 42

5.10.3. Tapınak / Aedicula içinde Kabeiros ……..……..….. 43

5.10.4. Nike Elinde Heykel Olarak Kabeiroi 45

6. KABEİROİ TİPLİ SİKKE BASAN YERLEŞİMLER VE KABEİROİ KÜLTÜ BULUNA YERLEŞİMLER 51

6.1. Pergamon ……..... 51

6.1.1. Pergamon Kabeiroi Kültü 52

6.2. Samothrake 53

6.2.1. Samothrake Kabeiroi Kültü 53

7. KABEİROİ KÜLTÜ BULUNAN YERLEŞİMLER 56

7.1. Delos Kabeiroi Kültü ……..... 56

7.2. Lemnos Kabeiroi Kültü 57

7.3. İmbros Kabeiroi Kültü 57

7.4. Thebai Kabeiroi Kültü 58

7.4.1. Thebai Vazoları 60

7.4.1. Dionysos Tipinde Betimlenen Kabeiroi 61

7.4.1. Mystik Sahneli Kabeiroi Kantharos 65

7.4.3. Yazıtlı Kabeiroi Kantharoslar 71

7.4.4 Bronz Adak Objeleri 72

7.4.5. Pişmiş Toprak Figürün 74

8. SİKKELER VE DİĞER GÖRSEL MALZEMELERDE KABEİROİ TİPLERİ 76

8.1. Dionysos Tipi 76

8.2. Dioskuroi Tipi 77

8.3. Hephaistos Tipi 77

SONUÇ 78

ANTİK KAYNAKÇA 85

KAYNAKÇA 87

Tablolar 92

Levhalar 97

Levhalar Listesi 107

Harita 108

Grafik 109

ÖNSÖZ

”Sikkeler Işığında Kabeiroi Kültü” adlı tez çalışması ile Kabeiroi tipli sikke basan yerleşimlerin saptanması, sikkelerde Kabeiroi ikonografisi ve Kabeiroi kültünün niteliği hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır.

Araştırmam boyunca bana her konuda destek veren ve çalışmamı yönlendiren tez danışmanım değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Işık Şahin’e katkılarından dolayı çok teşekkürler. Samothrake’de basılan Kabeiroi sikkelerini bulmamda yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Serdar Aybek’e teşekkürler.

Kaynak taramamda yardımcı olan sevgili arkadaşlarım Melek Kuş, İnan Kopçuk, Sevik Koçak’a teşekkürler. Çevirilerde yardımcı olan Yasin Turan, Ahmet Turan ve canım kardeşim Esra Güven’e sonsuz teşekürler.

Tez çalışmaları süresince desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan sevgili arkadaşım Yusuf Çifçibaşı ve maddi ve manevi her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürler.

Edirne, 2014 Ebru GÜVEN

GİRİŞ

"Sikkeler Işığında Kabeiroi Kültü" adlı yüksek lisans tezinde, Yunan mitolojisinde yeralan ve daha çok Ege Denizi'nin kuzeyinde ve batı Anadolu'da karşımıza çıkan Kabeiroi adlı mitolojik tiplerin, sikkelerde kullanılan Kabeiroi tiplerinden yola çıkarak ortaya çıkış tarihlerini, yayılım alanlarını, kutsal alanlarını ve etkileşim içinde oldukları diğer tanrıları ve kültlerini incelemek ve bölgedeki önemini inanç sistemleri içinde değerlendirmek amaçlanmıştır. Bunu yapabilmek için de Kabeiroi kimdir, kökenleri nedir, Kabeiroi tipli sikkelerin basıldığı yerleşimler ve bu yerleşimlerde basılan sikkelerde Kabeiroi ikonografisi nasıldır, Kabeiroi kültünün bulunduğu yerleşimler hangileridir ve kült törenleri nasıl gerçekleştirilmekteydi gibi sorulara cevap aramak gerekmektedir. Kökeni, adı ve tapımıyla Yunan öncesi halklara uzanan Kabeiroi çok yaygın işlenen bir konu olmamıştır. Pelasg ve Tyrrhen halklarının göçleri sırasında yerleştikleri bölgelerde Yunan Tanrıları biçimine sokuldukları ve başka tanrılarla birleştirildikleri düşünülmektedir.

Kelimenin tekil hali Kabeiros veya Kabiros olmak üzere iki farklı biçimde kullanılmış olup çoğul hali Kabeiroi'dur.[1]

B. Hemberg 1950 yılında yayınladığı *Die Kabiren* adlı eserinde Kabeiroi'un kökeni ve -mitolojideki diğer tipler- Dioskouroi ile Kabeiroi'un birbirlerine karıştırılmasının üzerinde durmuştur.[2] Kabeiroi'un çift olarak ve başlarının yanında yıldızla betimlenmiş olması onların Dioskouroi ile karıştırılmasına neden olmuştur. B. Hemberg Delos adasındaki yazıtlardan yola çıkarak Kabeiroi ile Dioskouroi'un ayrı tapım gördüklerini belirtmektedir.[3]

O. Kern, 1919 yılında yayınladığı *Kabeiros und Kabeiroi* adlı çalışmasında Kabeiroi'un Ana Tanrıça ile bağlantısı hakkında ve Lemnos adasındaki Kabeiroi kültünün üzerinde durmuştur.[4]

---

[1] F.G., Sturzius, V.Wiegwl (1818) : *Etymologicum Gudianum*, s. 289.
[2] B. Hemberg (1950): *Die Kabeiren, Uppsala, Verlag Almquist Wiksell*, s. 144.
[3] Hemberg, 1950: 145.
[4] O. Kern (1919): *Kabeiros und Kabeiroi*, s. 1444.

Susan G. Cole, 1984 yılında *Theoi Megaloi, the Cult of the Great Gods at Samothrace* adlı çalışmasında Samothrake'deki Kabeiroi kültü hakkında bilgi vermektedir. Cole Kabeiroi'un Samothrake'de "Theoi Megaloi" adıyla anıldıklarını söylemektedir.[5]

Z. Yılmaz 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Kabeiroi Betimleri* adlı bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır.[6]

Antik yazarlar da Kabeiroi hakkında bilgi vermektedirler. Herodotos Kabeiroi'un Pelasg bağlantısı hakkında Pausanias Thebai'deki Kabeiroi adlı bir halk ve kültün ana tanrıça ile olan bağlantısı hakkında bilgi vermektedir. Thebai'daki Kabeiroi Kültü hakkında ayrıntılı bilgiyi ise Pausanias'tan öğrenmekteyiz.

Yaptığım araştırmalarda genellikle Kabeiroi sikkelerinin basıldığı yerleşimlerde külte, kültün bulunduğu yerleşimler de sikkelere rastlanılmazken, bazı yerleşimlerde ise hem Kabeiroi kültüne hem de Kabeiroi sikkelerine rastlanılmıştır. Bu nedenden çalışma, Kabeiros / Kabeiroi tipli sikke basan yerleşimler, sikke basan yerleşimlerde Kabeiroi Kültü ve -Kabeiros / Kabeiroi tipli sikke basmadığı halde-Kabeiroi Kültü bulunan yerleşimler ana temalarından oluşmaktadır.

Tezin ilk dört bölümünde Kabeiros / Kabeiroi kimdir, antik yazarlarda Kabeiroi, Kabeiroi sözcüğünün etimolojisi ve kökeni hakkındaki bilgilere yer verilmiştir. Tezin beşinci bölümünü Kabeiroi tipli sikke basan yerleşimler oluşturmaktadır. Bu yerleşimler alfabetik olarak sıralanmıştır. Yayınlanmış tüm sikkeler bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Sikke kataloğunda, ön yüz, arka yüz, lejant, tarih, çap, kaynakça hakkında bilgi verilmektedir. Tezin altıncı bölümünde Kabeiroi tipli sikke basan yerleşimler ve Kabeiroi kültü bulunan yerleşimler hakkında bilgi verilmektedir. Yedinci bölümde Kabeiroi kültü bulunan yerleşimler hakkında bilgi verilmektedir. Kabeiroi kültünün bulunduğu yerleşimler de kronolojik olarak sıralanmıştır. Thebai Kabeiroi kültü hakkında ayrıntılı bilgiyi vazo resimlerinden öğrendiğimizden tezde bu malzemelere ve bronz adak objelerine de yer verilmiştir. Vazo resimlerinin katalogları yapılırken buluntu yeri, korunduğu

[5] G. C. Susan (1984): *Theoi Megaloi, The Cult of the Great Gods at Samothrace*, s. 26.
[6] Z. Yılmaz (2002): *Kabeiroi Betimleri,* , İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi.

alan, tarih ve tanım ile ilgili bilgi verilmektedir. Tezin sekizinci bölümünde sikkeler ve diğer görsel malzemeler üzerinde tesbit ettiğimiz Kabeiroi tipleri üç gruba ayırarak incelenmiştir.

Çalışmanın sonunda gözlenen ana temalar tablolar ile sunulmuş, Kabeiros / Kabeiroi tipli sikke basan yerleşimlerin ve Kabeiros / Kabeiroi kültü bulunan yerleşimlerin dağılımının gösterilmesi için bir harita hazırlanmıştır.

1. KABEİROS / KABEİROİ KİMDİR ?

Kabeiros / Kabeiroi adlı mitolojik tipler, Yunan Mitolojisinde esrarengiz *khthonik* tanrılar veya demonlar grubu olarak karşımıza çıkmaktadırlar.[7] Thessalonike'de kardeşlerini öldürdükleri için suç işleyen tanrılar olarak bilinmektedirler. Denizcilerin yardımına koşan onları tehlikelerden koruyan tanrılar olarak da karşımıza çıkmaktadırlar.[8]

Kabeiroi'un kim oldukları konusunda genel olarak iki farklı görüş ileri sürülmektedir. Birinci görüşte Kabeiroi, Proteos'un kızı Kabeiro ile Hephaistos'un evliliğinden doğan Kadmilos'un çocuklarıdır ve dolayısıyla Hephaistos'un torunları olarak bilinmektedir.[9] İkinci görüşte Kabeiroi'dan, Kabeiro ve Hephaistos'un çocukları olarak söz edilmektedir. Pherekydes'e göre ise Kabeiro, Hephaistos ve Proteos'un çocuklarıdır.[10] Aiskhylos'a göre Kabeiro ile Hephaistos'un Kamillos adlı bir oğlu olmuştur.

Antik yazarlar Kabeiroi sayısı hakkında farklı görüşler öne sürmektedirler. Aiskhylus[11] ve Nomnus Dionysiaca[12] Kabeiroi sayısının iki olduğunu ifade etmektedirler. Strabon (10.3.19) Kabeiroi sayısının üç olduğunu ve Kabeiroi'un meskeninin Samothrake Adası olduğunu belirtmekte ve ritüellerin "Kabeiroi Üçlüsü" onuruna yapıldığını aktarmaktadır. Üçlünün isimlerini Kadmilos, Kabeiroi ve Kadmilos olarak vermektedir.[13] Klemens de (AI.2,6) Kabeiroi'un sayılarının üç olduğunu ve birinin Titanlar tarafından parçalandığını belirtmektedir. Klemens aynı zamanda Kabeiroi'un denizcilerin yardımına gelen tanrılar olduklarını ifade

[7] W. Burket (1985): *Greek Religion The Kabeiroi and Samothrace*, Harvard University Press, s. 10-13.
[8] Yılmaz, 2002: 25.
[9] Kern, 1919: 1444.
[10] F. Jakoby (1923): *Die Fragmente der Griechischen Historiker* I Berlin, s. 52.
[11] Aeschylus, *Fragments 1,Greek Tragedy*,
[12] Nonnus, (1976): *Dionysiaca Greek Epic*, Classical Library, s. 61.
[13] Strabon (1954): *Geographika The Geopraphy of Strabon* , The Loeb Classical Library, s. 113.

etmektedir. Kabeiroi'un gerçek nitelikleri ve kaynakları hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte Fenikeliler'in gemici cüce tanrılarına benzetilmektedirler.[14]

İsimlerinin tekil hali Kabeiros çoğul hali Kabeiroi olan[15] bu mitolojik tipler Kabeiro[16], Tottes, Onnes, Kadmilos gibi farklı isimlerle anılmaktadırlar. Phrygia'da bilinen isimleri Tottes ve Onnes'dir.[17] Samothrake'de ise Aksieros, Aksiokersos, Aksiokersa ve Kodmos[18] isimleriyle anılmaktadırlar.[19]

Kabeiroi mitololojideki Daktyles, Korybantai, Kouretai ve Dioskouroi gibi diğer bazı gruplarla karıştırılmışlardır. Kabeiroi Ana Tanrıça'nın hizmetkârları olarak da bilinmektedirler ve dolayısıyla Kabeiroi Kültü Ana Tanrıça Kültü ile de yakın ilişkilidir. Kouretai, Daktyles, Korybantai gibi Ana tanrıçanın etrafında yer alan, doğa ve toprağın bereketini simgeleyen gibi eril güçlerle bir tutulmuş olmaları da böylece açıklanabilir.[20]

---

[14] A. Klemens (1953): *Protreptikos Pros Hellas: Klemens of Alexandreia, the Exhoration to the Greeks*, the loeb Classical Library , s. 39, 40.
[15] Sturzius,Wiegwl, 1818: 289.
[16] L.M. Dennis (2012): *Hermes, Ecopsychology, and Complexity Theory, The Dairy Farmer+s Guide to the Universe*, Volume III, Carmel, s. 81.
[17] Kern, 1919: 1444.
[18] Klemens,1953: 39.
[19] Bu isimlerin Kabeiroi'un gerçek isimleri olup olmadığı bilinmemektedir. Bu adlandırma "Megaloi Theoi" ile benzer olarak tanrılara yakıştırılan sıfatlar olabilir.
[20] Kern, 1919: 1442.

2. ANTİK YAZARLARDA KABEİROİ

1. Syroslu Pherekydes (MÖ 6. yy.)

Pherekydes'e göre Kabeiroi Hephaistos ve Proteos'un çocuklarıdır.[21]

2. Herodotos (MÖ 490-425)

Herodotos'a (2.51,1) göre Pelasglar'ın Samothrake'de oturduklarından ve ada halkına Kabeiroi sırlarını anlattıklarından bahseder.[22]

3. Strabon (MÖ 470-420)

Strabon (10.2.30) "Berekynthia'da (Phrygia) Kabeiros adlı bir dağ olduğunu belirtir.[23]

Strabon, (10.3.21) Kabeiroi'un en fazla İmbros ve Lemnos'da onurlandırıldıklarından Ayrıca Troas Bölgesi'ndeki farklı kentlerde de bu tanrıların tapım gördüğünden sözeder.[24]

4. Thasoslu Stesimbrotos (MÖ *ca.* 470- *ca*. 420)

Stesimbrotos Kabeiroi'unn adını Berekynthia'daki Kabeiroi dağlarından aldığını söyler.[25]

5. Kallimakhos (MÖ 310-240)

Kallimakhos Hephaistos'un Kabeiroi'a gizlice çekiç sanatı ve örste demir kalkan dövmeyi öğrettiğini belirtir.[26]

6. Aiskhylos (MÖ 150-MÖ 64)

---

[21] Kern, 1999: 1444.
[22] Herodotos, 1983:107-108.
[23] Strabon, 1954: 113.
[24] Strabon, 1954:114.
[25] Strabon, 1954: 113,115.
[26] Callımachus (1949): *Fragment Greek Potery*, Harvard Üniversity Press, s.115.

Aiskhylos Kabeiroi sayısının iki olduğunu ve Hephaistos'un oğlu olduklarını belirtir.[27]

7. Damaskuslu Nikolaos (doğumu MÖ *ca*. 64)

Nikolaos Kabeiroi'un kökenini Phrygia'ya dayandırır.[28]

8. Halikarnossoslu Dionysos (MÖ *ca*. 60- MS 7)

Dionysios (1.23.5) Tyrrhen ve Pelasg halklarının Kabeiroi ile ilişkili olduklarını ve Pelasgların, elde ettikleri gelirlerin bir kısmını sebze ve meyve olarak Zeus, Apollon ve Kabeiroi'a sunduklarını söyler.[29]

9. Valerius Flaccus (MS 90 ölümü)

Valerius Flaccus Samothrake adasında Kabeiroi ayinlerini koruyan korkunç bir tanrıdan ve Tanrının şiddetli fırtınalar yarattığından kıyıya geçmek için kimsenin cesaret edemediğinden söz eder.[30]

10. Plutarkhos (MS 46-120)

Plutarkhos Kabeiroi kültüne katılacak olan kişiye hayatında işlediği en büyük suçun sorulduğundan bahseder.[31]

11. Aleksandrialı Klemens (MS *ca*. 150- *ca*. 215)

Klemens (AI.2,6) Kabeiroi'un denizcilerin yardımına gelen tanrılar olduklarını ve sayılarının üç olduğunu ve birinin Titanlar tarafından parçalandığını, üçüncü kardeşlerini öldürdükten sonra, cesedi mor bir bezle kapatıp bir mızrak ucunda taşıdıklarını ve Olympos yamaçlarına gömdüklerini belirtir.[32]

12. Pausanias (MS 2. yy.)

Pausanias'a (25.6.3) göre Thebai'daki kutsal alanın yerinde bir zamanlar bir halk vardı ve bu halk Kabeiroi olarak adlandırılmaktaydı. Thebai'daki Kabeiroi halkı

[27] Aeschylus (1940): Fragments Greek Tragedy, s. 632.
[28] Jakoby, 1926: 353.
[29] Dionysios Halikarneseus (1960): *Romaikes Arkhaiologias: Dionysius of Halikarnassos, Roman Antiquities,* (Çev. E. Cary) London Harward Universiy Press, s. 75-77.
[30] Valerius Flaccus (1999*): The Argonatica, Latin Epic*, Oxford Uuniversity Press, s. 431.
[31] Susan, 1984: 26.
[32] Kern, 1919:1444; Klemens,.1953: 39, 40.

büyük bir nüfusa sahipti.[33] Pausanias Kabeiroi kültünün Ana Tanrıça ile bağlantılı olduğunu (9.25.5.)[34] ve Thebai'da kültün ikinci kurucusu Pelarge'nin adının Pelagslar'a işaret ettiğini söyler (9.25.8).[35]

13. Philastrotos (MS *ca*. 170-247)

Philastratos'un göre Lemnos'daki Kabeiroi kültü Hephaistos ile bağlantılıydı ve törenler gece Hephaistos tapınağının yanındaki korulukta gerçekleştirilmekteydi.[36]

14. Nonnus (MS 5. yy.)

Nonnus Kabeiroi'un sayısının iki olduğunu ve Hephaistos'un çocukları olduğunu, Hephaistos'un iki oğlunun anneleri ile birlikte kaldıkları demirhanede yetenekli hale geldikten sonra Trakya'da karşılandıklarını[37] ve Hephaistos kendi kerpetenleri ile aşağıya atılan ve içerisinde iki Kabeiroi'un oturduğu yarış arabasının imha edildiğini gördüğünü ve iki oğlunun ölümünü feryatlarla duyurduğunu söyler.[38]

[33] Pausanias,1956: 279.
[34] Pausanias,1956: 281.
[35] Pausanias, 1956: 280.
[36] Yılmaz, 2002:27.
[37] Nonnus, 1976: 61.
[38] Nonnus, 1976: 68.

3. KABEİROİ SÖZCÜĞÜNÜN ETİMOLOJİSİ

Anadolu ve Ege adalarında Yunan öncesi konuşulan dillerde Kabeiros kelimesinin içerdiği *kab* ve diğer şekilleriyle *kob, kav, kuv, kub, kyb* köklerine sahip kelimeler tespit edilmiştir ve tüm bu sözcüklerin, söz edilen coğrafyada konuşulan ortak bir lehçeye işaret ettiği belirtilmiştir:

Kabarnis, Paros adasının eski ismi.[39]

Kabalis, Phrygia, Lykia, Pisidia, Pamphylia ile sınır olan bir bölge.[40]

Kabeira, Pontos da bir kent.[41]

Kebete, Kilikiada bir yer adı.[42]

Kabassos, Kapadokya da bir köy ve Lykia Hellaspontos'ta bir kent.[43]

Kebrene, Troas'ta İda dağı yakınlarında bir kent adı.[44]

Kebros, Maionia'da bir nehir.[45]

Tanrı sıfatı olarak Tevrat'ta geçen büyük, yüce, güçlü anlamına gelen Kabirim ile Kabeiroi arasında etimolojik bir bağlantı olduğu ve bu nedenle Kabeiroi kelimesinin Sami dillerine dayandığı görüşü mevcut köken teorileri arasında en geçerlisi olmuştur.[46]

---

[39] P. Kretschmer (1928): "*Weiteres zur Urgeschicte der Inder*" Zeitschrift für Vergleichende Sprachforsschung, s. 87, 88.
[40] y.a.g.e.
[41] y.a.g.e.
[42] Yılmaz, 2002: 5.
[43] Strabon, 1954: 11.
[44] August 1909: 52.
[45] August, 1909: 53.
[46] Yılmaz, 2002: 4.

4. KABEİROİ KÖKENİ

Kabeiroi kültü antik kaynaklardan edinilen bilgilere göre Yunan öncesi bir halka ve geleneğe işaret etmektedir.[47] Kabeiroi kökeni hakkında net bir bilgi bulunmamakla birlikte kökenleri konusunda farklı görüşler dile getirilmiştir. Bu görüşlerden ilki Kabeiroi'un Pelasg kökenli olduğu görüşüdür. Herodotos'a (2.51.1) göre 'Atinalılar arasında yaşamış olan Pelasglar, bir zamanlar Samothrake'de oturmuşlar ve ada halkına Kabeiroi'un sırlarını öğretmişlerdir.[48] Diğer bir görüş ise Kabeiroi'un Fenike kökenli olduğudur. Fenike'de *Kabirim* olarak bilinen ve baş tanrıları hekim tanrıları olan Eschum, deniz tanrıları *Kabeiro* özdeşleştirilmektedir.[49] Kabirimler Fenike'nin büyük tanrıları olarak bilinmektedir, Samothrake Adasına da ticaret yoluyla gitmiş olduğu ve Fenike'nin Kabirim adlı tanrılarının Samothrake adasında "Megaloi Theoi" olarak anıldığı belirtilmektedir.[50]

MÖ 2. bine ait Hattuşa metinlerindeki Habiru olarak geçen bir halk adından yola çıkarak Kabeiroi'un Hitit kökenli tanrılar olduğu fikri de öne sürülmüştür. Habiru halkından üçbin paralı asker Hitit ordusunda görev yapmıştır. MÖ 14-13 yy.da Hatti ülkesinin eril ve dişil tanrıları listesinde Habiru tanrılarının yer alması bunların paralı askerler vasıtasıyla ve ilk olarak askeri ritüellerde tapım gören Hitit tanrı-kral Hasamili zamanında Hitit Panteonuna tanıtıldığı düşünülmektedir.[51] Hasamili isminin İmbros'tan MS 2-3 yy ait bir yazıtta Megaloi Theoi tanrıların ilki olarak bilinen Kasmeile adını hatırlattığı ve Kasmeile'nin Kabeiros'un kardeşi ya da babası olarak geçen Kasmilos-Kadmilos[52]-Kadmos'tan başkası olmadığı[53] ya da Kabeiroi ile Haburi ve Hasamili ile Kasmeile-Kadmilos-Kadmos kelimelerinin ufak

[47] Yılmaz, 2002: 4.
[48] Herodotos, 1983: 107-108.
[49] Semerano, 1994:185.
[50] Hemberg, 1950: 28-29.
[51] A. H. Sayce (1925) *:"Perseus and the Achaeans in the Hittite Tablets*", Journal of Hellenic Studies XLV, s. 161-163.
[52] Kadmilos hakkında bkz.: Beekes, R.S.P., "The Origin of Kabeiroi" *Mnemosyne*, Fourty Series, Vol. 57, Fas. 4, 2004, s. 465.
[53] G. Semerano (1994): *Le Origini della Cultura Europea II*, Frenze S.Olschki, s, 184.

tefek değişikliklere uğramış olmasına rağmen birbiriyle bağlantılı olduğu ve Hitit kökenli oldukları belirtilmektedir.[54]

Damascuslu Nikolaos'un[55] belirttiğine göre, Miletos kralı Leodamas'ın oğulları, kent Amphitras tarafından zaptedilip babaları öldürülünce, Assessos'a kaçarlar ve onları ve Miletos'u kurtarmak için Phrygia'dan Tottes ve Onnes adında iki Kabeiroi'un beraberlerinde getirdikleri *cista* ile yardıma gelir ve kenti özgürlüğe kavuştururlar. Bu anlatılanlar Anadolu'da Kabeiroi ile ilgili tek mitos olarak bilinmektedir. Kabeiros/Kabeiroi *pilos*[56] giymiş olarak betimlenmiştir. Bu başlıktan ve bu mitostan dolayı Phrygia kökenlerine dayandırılmaktadır.[57]

Thrakia'daki Aksios nehri ve Dionysos'un Thrakia'daki adı Aksitauros'a dayanarak Kabeiroi'un Thrak kökenli tanrılar olduğu da öne sürülmüştür. Yunancada "aksi-" sözcüğü büyük ve değerli anlamı taşımakta "aksios" sıfatı büyük anlamına gelen "megaloi" sözcüğü ile uymaktadır.[58]

---

[54] August, 1909: 52.
[55] Jakoby, 1926:353.
[56] *Pilos* (*pileus, pilleum*) denizcilerin kullandığı, konik biçimli deri veya keçeden yapılan seyahat şapkası olup, Roma döneminde serbest kalan kölelerin giydiği ve özgürlüğü simgelediği düşünülür. W. Burgent (1985): *Greek Religion*, Harvard University Press, s. 281; F. Graf (2005): "Lesser Mysteries-not less mysterious" *Greek Mysteries: The Archaeology of Ancient Greek Secret Cults*,(edit M.B. Cosmopoulos), s. 245.
[57] G. Fritz (1999): "Kabeiroi" *Der Neue Pauly* 6, s. 123, 128.
Phrygia şapkası olarak bilinen şapka da konik biçimli olup yumuşak ve tepe kısmı kıvrılmış bir görüntü sergiler.
[58] Kern, 1919: 1444.

5. KABEİROS/ KABEİROİ TİPLİ SİKKE BASAN YERLEŞİMLER

5.1. BİRYTİS (Katalog 1-16)

MÖ 4.yy.a tarihlendirilen Birytis sikkelerinde yeralan Kabeiros tipi -bir sikke hariç (Katalog 10)- ön yüzde profilden baş olarak kullanılmıştır. Sikkelerde bulunan lejant kentin ilk dört harfinden oluşmaktadır

Birytis sikkelerindeki Kabeiros tiplerinde iki farklı tip saptanmıştır:

5.1.1. Genç ve Sakalsız Kabeiros (Katalog 1-10)

Kabeiros başı genç ve sakalsız olarak ve başının yanlarında -Fenike kökenli olduğu düşündüren- bir çift yıldız ve -Phrygia kökenli olduğunu düşündüren- sade bir pilos ile betimlenmiştir. Sikkelerde bulunan lejant kentin ilk dört harfinden oluşmaktadır. Sikkelerin arka yüzünde Herakles lobutu ve lejant yer almaktadır.

Katalog 1

Ö.Y. Sade pilos ile sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4. yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbo*s, s. 40. lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 2

Ö.Y.Sade pilos ile sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 3

Ö.Y. Sade pilos ile, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in Lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze*, Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 34, lev. 5/6.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos,* s. 40, lev. 8/2.

www.wildwinds.com

Katalog 4

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç (sakalsız) Kabeiros. Başının yanında bir yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4. yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

www.wildwinds.com

Katalog 5

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen,* s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 6

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 7

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in Lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4. yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 8

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros başı. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in Lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 9

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, genç ve sakalsız Kabeiros. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in Lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 10

Ö.Y. Herakles.

A.Y. Sol profilden, genç, sakalsız ve sade piloslu Kabeiros.

Tarih: MÖ 4. yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

5.1.2. Yaşlı ve Sakallı Kabeiros (Katalog 11-16)

Kabeiroi yaşlı ve sakallı olarak ve sade pilos başlıkla betimlenmiştir. Katalog numarası 16 olan sikkede ise Kabeiros sola dönük olarak betimlenmiştir ve lejant kentin ilk harfinden oluşmaktadır. Yaşlı ve sakallı olarak betimlenen Kabeiros başının yanında -enç ve sakalsız Kabeiros grubunun tersine- yıldız bulunmamaktadır. Sikkelerin arka yüzünde Herakles lobutu bulunmakta, katalog numarası 16 olan sikkede arka yüzde triskeles betimlenmiştir.

Katalog 11

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, tek, yaşlı ve sakallı Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 34, lev. 5/6.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/2.

www.wildwinds.com

Katalog 12

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, yaşlı ve sakallı Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 34, lev. 5/6.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/2.

www.wildwinds.com

Katalog 13

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, yaşlı ve sakallı Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 34, lev. 5/6.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/2.

www.wildwinds.com

Katalog 14

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, yaşlı ve sakallı Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 34, lev. 5/6.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/2.

www.wildwinds.com

Katalog 15

Ö.Y. Sade piloslu, sol profilden, yaşlı ve sakallı Kabeiros.

A.Y. Defne çelengi içerisinde Herakles'in lobutu ve lejant yer almaktadır.

Lejant: BYPI

Tarih: MÖ 4.yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 16

Ö.Y. Sade piloslu, sağ profilden, yaşlı ve sakallı Kabeiros başı.

A.Y. Triskeles.

Lejant: B

Tarih: MÖ 4. yy.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 36, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

5.2. EBESUS (**Katalog 17-20)**

MÖ 3. yy.a tarihlendirilen Ebesus sikkelerinde Kabeiros tüm gövdesi ile genellikle çömelmiş olarak tanımlanmakta olup, ön yüzde kullanılmıştır. Kabeiros'un elinde yılan ve çekik bulunmaktadır. Kabeiros'un elindeki çekiç, Kabeiros ile Hephaistos bağlantısı ile ilişkilendirilmektedir.[59] Sikkelerin arka yüzünde genellikle boğa figürü yeralmaktadır. Katalog numarası 19 olan sikkede arka yüzde Fenike lejantı kullanılmıştır.

[59] Bremmer, J.N., "Hephaistos Sweats or How to Construct an Ambivalent God" The Gods of Ancient Greece, (Edit. J.N. Bremmer-A. Erskine) 2010, s. 196.

Katalog 17

Ö.Y. Çekiç ve yılan tutan çömelmiş Kabeiros.

A.Y. Hareket halinde boğa figürü.

Ağırlık: 3.02 g.

Kaynakça

http://www.wildwinds.com/coins/greece/spain/ebusus/Burgos_708.1.jpg

Katalog 18

Ö.Y. Çekiç ve yılan tutan Kabeiros.

A.Y. Yürüyen boğa figürü.

Tarih: MÖ 3.yy.

Ağırlık: 2,5 g.

Kaynakça

http://www.wildwinds.com/coins/greece/spain/ebusus/Burgos_917.jpg

Katalog 19

Ö.Y. Çekiç ve yılan tutan Kabeiros.

A.Y. İki satır Fenike lejantı.

Tarih: MÖ 3.yy.

Ağırlık: 2,6 g.

Kaynakça

http://www.wildwinds.com/coins/greece/spain/ebusus/SNGBMC_338.jpg

Katalog 20

Ö.Y. Çekiç ve yılan tutan çömelmiş Kabeiros.

A.Y. Yürüyen boğa figürü.

Tarih: MÖ 3.yy.

Ağırlık: 2.60 g.

Kaynakça

www.wildwinds.com

5.3. HELİOPOLİS (**Katalog 21-22)**

Heliopolis'de Philippos I (MS 244-249) döneminde basılan sikkelerde iki Kabeiros (Kabeiroi) tipi kullanılmış olup arka yüzdedirler.

Katalog 21

Ö.Y. Philippos I.

Lejant: IMP CAES M IVL PHILIPPVS PIVS FEL AVG

A.Y. Ayakta sol elinde bereket boynuzu tutan Tykhe, Tykhe'nin iki yanında ellerinden tuttuğu küçük figür olarak betimlenmiş iki Kabeiroi. Tykhe'nin her iki yayında ayakta duran ve ellerinde uçan peçe tutan Nikeler bulunmakadır.

Lejant: COL IVL AVG FEL/ HEL

Ağırlık: 19.79 g.

Tarih: MÖ 244-249.

Kaynakça

SNG München 1037-1039.

SNG Cop 434.

Katalog 22

Ö.Y. Philippos I.

A.Y. Ayakta sol elinde bereket boynuzu tutan Tykhe, Tykhe'nin iki yanında küçük figür olarak betimlenmiş iki Kabeiroi. Tykhe'nin her iki yayında ellerinde uçan peçe tutan ayakta duran Nikeler bulunmaktadır.

Lejant: COL IVL AVG FEL/ HEL

Tarih: MÖ 244-249

Kaynakça

SNG München 1037-1039

5.4. KYZİKOS (Katalog 23)

Kyzikos sikkelerinde Kabeiros ön yüzde sola dönük, sade pilos giymiş ve tek olarak betimlenenmiştir. Sikkelerin arka yüzlerinde geneliikle kara incus bulunmaktadır. Kyzikos Kabeiros tipli sikkeleri, Kabeiroi kült törenleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Katalog 23

Ö.Y. Sola dönük, pilos başlık ile betimlenmiş koç kurban eden Kabeiros. Alt kısımda orkinos balığı.

A.Y. Dörde bölünmüş incus.

Tarih: MÖ 460-400.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 111-113, lev. 5/8.

5.5. LAMPSAKOS (Katalog 24-26)

Lampsakos sikkelerinde Kabeiros tipi ön yüzde, sol profilden, sakallı, defne çelengi ile süslü pilos başlıkla betimlenmiştir. Arka yüzde ise tip olarak pegasos yer almaktadır.

Katalog: 24.

Ö.Y. Pilos giymiş, sol profilden, sakallı Kabeiros. Pilos defne çelengi ile sarılıdır.

A.Y. Pegasos protomu.

Tarih: MÖ 394- 350.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Mysia,* s. 81, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 25

Ö.Y. Sol profilden, sakallı, defne çelengi ile sarılı pilos giymiş Kabeiros başı.

A.Y. Pegasos protomu.

Tarih: MÖ 394- 350.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen,* s. 32, lev. 5/7.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Mysia,* s. 81, lev. 8/4-5.

www.wildwinds.com

Katalog 26

Ö.Y. Sol profilden, sakallı, defne çelengi ile sarılı pilos giymiş Kabeiros başı.

A.Y. Pegasos protomu.

Tarih: MÖ 394- 350.

www.wildwinds.com

5.6. MYTİLENE (Katalog 27)

Mytilene sikkelerinde ön yüzde Kabeiros başı profilden, defne çelengi ile süslü bir pilos ile ve sakalsız betimlenmiştir.

Katalog 27

Ö.Y. Pilos başlık ile betimlenen sakalsız Kabeiros başı. Başının iki yanında birer yıldız bulunmaktadır.

A.Y. Kare incus içinde Persephone başı.

Tarih: MÖ 377-326.

Kaynakça

SNG Cop 321.

SNG VA1729; Boston MFA 1735.

5.7. PHOKAİA (Katalog 28)

Phokaia sikkelerden Kabeiros tipi ön yüzde sade ve üst kısmı yuvarlatılmış bir pilos giymiş, sol profilden, sakallı bir baş olarak tasvir edilmiştir.

Katalog 28

Ö.Y. Sol profilden, pilos giymiş sakallı Kabeiros başı.

A.Y. Dörde bölünmüş kare incus.

Tarih: MÖ 477-388.

5.8. PHANAGORİA (Katalog 29-30)

Phanagoria sikkelerinde Kabeiros tipi ön yüzde sade ve üst kısmı yuvarlatılmış bir pilos giymiş olarak, sol profilden, sakallı bir baş olarak betimlenmiştir. Sikkelerin arka yüzünde genellikle boğa protomu yeralmaktadır.

Katalog 29

Ö.Y. Sol profilden, sade pilos ile betimlenen, genç Kabeiros başı.

A.Y. Boğa protomu ve buğday tanesi**.**

Lejant: ΦA

Ağırlık: 1.36 g.

Tarih: MÖ 400.

Kaynakça

SNG BM Black Sea 988.

SNG Stancomb 621.

Katalog 30

Ö.Y. Sol profilden, sade pilos ile betimlenen, genç Kabeiros başı.

A.Y. Boğa protomu ve buğday tanesi**.**

Lejant: ΦΑ

Ağırlık: 1.71 g

Tarih: MÖ 400

Kaynakça

SNG BM Black Sea 988.

SNG Stancomb 621.

5.9. SYROS (Katalog 31-32)

Syros sikkelerinde Kabeiroi tipi arka yüzde iki Kabeiroi olarak kullanılmaktadır. Kabeiroi ayakta ve çift olarak veya ayakta çift ve büst olarak betimlenmiştir. Kabeiroi'un çift olarak ayakta betimlenmeleri Dioskouroi ile karıştırılmalarına neden olmuştur.

Katalog 31

Ö.Y. Sola dönük Demeter[60] başı.

A.Y. Ayakta iki Kabeiroi, vücudu tamamen açıkta bırakan, omuzlardan arkaya atılmış hymation giyimli, ellerinde mızrak tutar şekilde betimlenmiştir.

[60] Demeter da Kabeiroi Ana Tanrıça ilişkisinden yola çıkarak Thea Syria olarak da yorumlanmıştı (Thonemann, P., Attalid Asia Minor: Money, International Relations and the State, Oxford, 2013, s. 186).

Lejant: ΘΕΩΝ ΚΑΒΕΙΡΩΝ ΣΥΡΙΩΝ

Tarih: MÖ 200.

Kaynakça

H. von Fritze*, Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s. 118-119, lev. 5/19.

www.wildwinds.com

Katalog 32

Ö.Y. Domitianus.

A.Y. Karşılıklı iki Kabeiroi başı, aralarında bir adet buğday başağı, buğday başağının sağ alt kısmında bir arı, sol ucunda bir yıldız betimi bulunmaktadır.

Lejant: ΣΥΡΙ ΚΑΒΙΠ

Çapı: 24 cm.

Ağırlık: 6 gr.

Tarih: MS 81-96.

Kaynakça

H. von Fritze*, Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s.118-119, lev. 5/19.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I.

5.10. THESSALONİKE (Katalog 33-52)

Thesalonike sikkelerinde Kabeiros tipi sayısının üç olduğu düşünülmektedir. İki kardeş diğer kardeşlerinin başını keserek bir beze sarmışlar ve çelenkle süsleyerek Olynthos dağının eteğine gömmüşlerdir. Selanik'te hem günah işleyen tanrılar hem de kentin koruyucu ve kurtarıcı tanrı olarak bilinmektedir.[61]

Thesalonike sikkelerinde Kabeiros tipleri ikonografik olarak dört gruba ayırarak incelenmiştir.

5.10.1. Çekiç ve Rhyton Tutan Kabeiros (Katalog 33-42)

Kabeiros'un çekiç tutması Hephaistos ile olan bağlantısını göstermektedir.

Katalog 33

ÖY. Şehir tanrıçası büstü.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

A.Y. Ayakta Kabeiros, çekici sol omuzuna dayamış, yana açılmış sağ bir elinde rhyton tutmaktadır. Khiton üzerine, sağ omuz üzerinden iğne ile tutturulmuş hymation giyimlidir.

Lejant: ΚΑΒΕΙΡΟΣ

Çapı: 23 cm.

[61] Yılmaz,2002: 24.

Ağırlık: 9 gr.

Tarih: MS 2. yy.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thessaloniki*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 34

Ö.Y. Şehir tanrıçası büstü.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

A.Y. Ayakta Kabeiros, çekici sol omuzuna dayamış, yana açılmış sağ elinde rhyton tutmaktadır. Khiton üzerine, sağ omuzdan iğne ile tutturulmuş hymation giymektedir.

Lejant: ΚΑΒΕΙΡΟΣ

Çapı: 23 mm.

Ağırlık: 7gr.

Tarih: MS 2. yy.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thessaloniki*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 35

Ö.Y. Sola dönük olarak betimlenen şehir tanrıçası büstü.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

A.Y. Ayakta Kabeiros, çekici sol omuzuna dayamış, sağ elinde rhyton tutmaktadır. Khiton üzerine, sağ omuz üzerinden tutturulmuş hymation giymektedir.

Çapı: 21 mm.

Ağırlık: 10 gr.

Tarih: MS 2. yy.

Kaynakça

I.Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thessaloniki*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 36

Ö.Y. Sola dönük olarak betimlenen şehir tanrıçası büstü.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

A.Y. Ayakta Kabeiros, bir elinde çekiç, bir elinde rhyton tutmaktadır.

LEJANT. ΚΑΒΕΙΡΟΣ

Çapı: 20 mm.

Ağırlık: 8 gr.

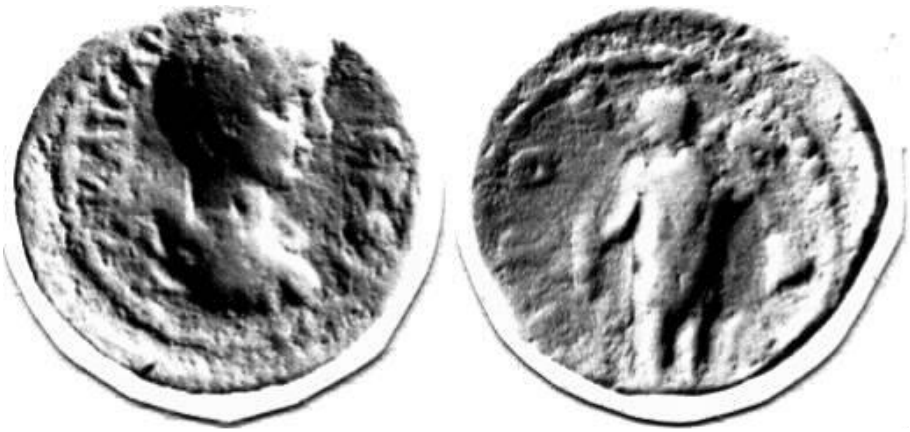
Tarih: MS 2. yy.

Kaynakça

I.Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I.

Katalog 37.

Ö.Y. Zırh ve paladementum ile betimlenen sağa dönük Geta büstü.

A.Y. Ayakta Kabeiros, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmaktadır.

Lejant: ΚΑΒΕΙΡΟΣ

Çapı: 20 mm.

Ağırlık: 7 gr.

Tarih: MS 209-212.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thessaloniki*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 38

Ö.Y. Elagabalus.

A.Y. Kabeirois ayakta, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmakta, her iki yanında fildişi bulunmaktadır. Khiton üzerine hymation giyinmektedir.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 23 mm.

Ağırlık: 6 gr.

Tarih: MS 218- 222.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thessaloniki*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 39

Ö.Y. Maksimus Caeser.

A.Y. Ayakta Kabeiros, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 25 mm.

Ağırlık: 8 gr.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 40

Ö.Y. Gordianus III.

A.Y. Kabeiros ayakta, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmakta, her iki yanında fildişi bulunmaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 26 mm.

Ağırlık: 11 gr.

Tarih: MS 173- 238.

Kaynakça

I. Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 41

Ö.Y. Caracalla.

A.Y. Kabeiros ayakta, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmaktadır.

Lejant: KABIPO

Tarih: MS 211-217.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 42

Ö.Y. Caracalla.

A.Y. Ayakta Kabeiros, sol elinde çekiç, sağ elinde rhyton tutmaktadır.

Tarih: MS 211-217.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 328.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

5.10.2. Apollon Elinde Heykel Olarak Kabeiroi (Katalog 43)

Katalog 43

Ö.Y. Gordianus III.

A.Y. Ayakta betimlenen Apollo bir elinde Kabeiros diğer elinde yay tutmaktadır.

Lejant: ΝΕΩΚΟΡ ΠΥΘΙΑ

Çapı: 25 mm.

Ağırlık: 9 gr.

Tarih: MS 173-238.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 325-326.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

5.10.3. Tapınak / Aedicula İçinde Kabeiros (Katalog 44-46)

Katalog 44

Ö.Y. Ioulia Domna.

Lejant: IOULIA (DOM)NA

A.Y. Tapınak / Aedicula içinde ve ayakta betimlenen Kabeiros elinde çekiç ve rhyton tutmaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 23 mm.

Ağırlık: 7 gr.

Tarih: MS 170-227.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 309.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 45

Ö.Y. Ioulıa Domna.

A.Y. Tapınak / Aedicula içinde ve ayakta betimlenen Kabeiros elinde çekiç ve rhyton tutmaktadır. Khyton üzerine hymation giymektedir.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 25 mm.

Ağırlık: 8 gr.

Tarih: MS 170- 227.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thessalonike*, s. 309.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 46

Ö.Y. İmparator başı.

A.Y. Tapınak / Aedicula içinde ve ayakta betimlenen Kabeiros elinde çekiç ve rhyton tutmaktadır. Khyton üzerine hymation giymektedir.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 309.

5.10.4. Nike Elinde Heykel Olarak Kabeiroi (Katalog 47-52)

Kentin koruyucu tanrısı olduğunu gösterdiği düşünülmektedir.

Katalog 47

Ö.Y. Ioulıa Domna.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 24 mm.

Ağırlık: 12 gr.

Tarih: MS 170-227.

Kaynakça

I.Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part

Katalog 48

Ö.Y. Elagabalus.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çap: 27 mm.

Ağırlık: 13 gr.

Tarih: MS 218- 222.

Kaynakça

I.Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I

Katalog 49

Ö.Y. Ioulia Mamaea.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 27 mm.

Ağırlık: 12 gr.

Tarih: MS 170-227.

Kaynakça

I.Touratsoglou*, Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part.

Katalog 50

Ö.Y. Maksiminus.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 25 cm.

Ağırlık: 10 gr.

Tarih: MS 225- 244.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I.

Katalog 51

Ö.Y. Gordianus III.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Çapı: 26 mm.

Ağırlık: 10 gr.

Tarih: MS 225- 244.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part I.

Katalog 52

Ö.Y. Otacilia Severa.

A.Y. Sola doğru ilerlemekte olan Nike bir elinde Kabeiros, diğer elinde ise palmiye dalı taşımaktadır.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Tarih: MS 237-249.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

Katalog 53

Ö.Y. Maksiminus.

A.Y. Şehir tanrıçası ayakta sağ elinde bir Kabeiros tutmakta, arkasında ayakta bir Nike.

Lejant: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ

Tarih: MS 173-238.

Kaynakça

I.Touratsoglou, *Die Münzstatte von Thesalonike*, s. 299.

6. KABEİROİ TİPLİ SİKKE BASAN YERLEŞİMLER ve KABEİROİ KÜLTÜ BULUNAN YERLEŞİMLER

Pergamon ve Samothrake'de hem Kabeiroi tipli sikkelere hem de kültüne şahit olmaktayız. Bu yerleşimlerde bulunan yazıtlar, kazı çalışmaları sırasında bulunan seramik parçaları ve ele geçen çok sayıda hayvan kemikleri kült törenleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

*6.*1. Pergamon

Pergamon'da basılmış olan sikkelerde arka yüzde, çift olarak ve ellerinde koç başı ile iki abeiroi betimlenmiştir. Koç başı Kabeiroi ritüellerinde koç kurbanı yapıldığı bilgisini desteklemektedir.

Katalog 54

Ö.Y. Gallienus.

A.Y. Karşılıklı ayakta durmakta ve birbirlerine uzattıkları ellerinde koçbaşı tutmaktadırlar. Aralarında ise bir sunak bulunmaktadır. Çıplak olarak betimlenmişlerdir.

Tarih: MS 253-268.

Kaynakça

H. von Fritze, *Birytis und die Kabiren auf Münzen*, s.35, lev. 5/24.

W. Warwick, *The Cataloque of the Greek Coins of Troas Aeolis and Lesbos*, s. 40, Lev.8/2.

SNG Vol: XII Hunterian Museum Part

6.1.1. Pergamon Kabeiroi Kültü

Kabeiroi kültüne ilişkin bilgilere antik kaynaklardan, yazıtlardan adak hediyeleri, sikke ve vazo resimlerden yola çıkarak bilgi edinmekteyiz **(Tablo 3)**.

Pergamon'da MS 2. yy tarihlendirilen yazıt Kabeiroi kültünün varlığını kanıtlamaktadır:[62]

Οισι παρ Ουρανου εθηησαντο Καβειροι πρωτοι Περγαμιης υπερ ακ [ρι]Οω α [σ] τε[ρ]οπη τ)η[ν] τικτομενον Δια μητρωιην οτε [γα] στ[ερα] λυα[εν][63]

"Uranos'un oğulları olan Kabeiroi, kentin en yüksek tepesinde, Zeus'un doğumunda bulunmuşlardır".

Kabeiroi Pergoman'da Rhea'nın hizmetkârları olarak bilinmektedirler.[64] Pergamon'da bulunan bir diğer yazıt ise şu θεος Μεγαλος Καβειρος [65] "Büyük Tanrı Kabeiros" şekildedir.

Pergamon'da birkaç gün sürdüğü düşünülen Kabeiroi şenlikleri düzenlenmekteydi. Bu törenlerde külte kabul törenleri ve koç kurbanı yapılmaktaydı.[66]

[62] Boeckhius (1977): *Corpus Inscriptum Graecorum* II. Ed, Verlag Olms, s. 3558.
[63] Boeckhius,1977: 3558.
[64] Kern, 1919: 1402.
[65] M. Frankel (1895): Die Inschriften von Pergamon, s, 179.
[66] Frankel, 1895, 179.

6.2. Samothrake

Samothrake'de basılan sikkede Kabeiroi ön yüzde çift olarak betimlenmişlerdir. Kabeiroi defne çelengi ile süslenmiş pilos başlık ile betimlenmiştir.

Katalog 55

Ö.Y. Piloslu, sağ profilden, sakalsız Kabeiroi başı. Pilos defne çelengi ile sarılıdır.

Kaynakça

moneymuseum.com

6.2.1. Samothrake Kabeiroi Kültü

Kabeiroi kült törenleri, kült törenlerinin aşamaları, kült törenlerinde yapılan ritüeller hakkında en ayrıntılı bilgiyi Samothrake'den edinmekteyiz.[67] Herodotos'a (2.51.1.) göre, Samothrake halkı öğretilerini, özellikle Pelasg halkından almıştır.

Samothrake Gizem Okulları'yla ilgili çok sayıda tanrının ismi geçse de, ritüeldeki dram dört kardeş etrafında örülmüştür. İlk üç kardeş –Aksieros, Aksiokersos ve Aksiokersa dördüncüye –Kashmala (Kadmillus - Kadmos) saldırıp öldürülmüştür.[68]

[67] En derin sır perdelerinin ardına gizlenen Kabeiroi ritüelleri hakkında bugün çok az şey bilinmektedir (Klemens, 1953: 39-40).
[68] Klemens, 1953: 39.

Kabeiroi Samothrake'nin denizcileri tehlikelerden koruyan Büyük Tanrıları (*Megaloi Theoi*) olarak bilinmektedirler. Kabeiroi, denizcilerin yardımcısı olduklarına inanılan tanrılardı ve genelde her türlü felakete, ama özel olarak deniz kazalarına karşı koruyucu olarak kabul edilirlerdi. Samothrake'de Kabeiroi sayısının dört olduğu düşünülmektedir:[69]

Aksieros: Demeter

Aksiokersos: Hades

Aksiokersa: Persephone

Kodmos: Hermes (?)

Kabeiroi Gizem Okulları üç dereceye ayrılırdı. Birincisi Kashmala'nın üç kardeşinin elinde ölümünü kutlardı, ikincisi onun parçalanmış bedeninin uzun aramalardan sonra bulunup bir araya getirilişini kutlardı; büyük bir mutluluk ve sevinç yaşanan üçüncü derecede ise diriliş ve dirildikten sonra dünyayı kurtarış kutlanmaktaydı.[70]

Samothrake'de Kabeiroi kült törenleri yaz mevsiminde ve gece gerçekleştirilmekteydi. Antik dünyadan çok sayıda insan Samothrake adasına kült törenleri için akın etmekteydi. Plutarkhos'a göre külte katılacak olan kişiye hayatında işlediği en büyük suç soruluyordu. Kabeiroi kült törenleri *Myesis* ve *Epoptai* olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmekteydi.[71]

Törenler Kutsal Alandaki **(Lev.1)** en geniş yapı olan Anaktoron ve Hieron'da kutlanmaktaydı.[72] Kültün ilk aşamasında Propylon'dan **(Lev.2-3-4)** içeriye giren insanlar üstü açık ve etrafı basamaklarla çevrili dairesel (**Lev.4**) bir alanda toplamaktaydı. Burada toplanan insanlara rahipler tarafından kült törenleriyle ilgili ön bilgiler verilmekteydi. Dairesel alandan sonra Anaktoron'a geçilmekte ve burada Myesis evresi gerçekleştirilmektedir **(Lev.5-7).**[73] *Myesis* evresinde törene katılan

[69] Yılmaz, 2002: 12.
[70] Klemens, 1953: 39,40.
[71] Plutarkhos (1949): Moralia: Plutarch's Moralia III, The Loeb Classical Library, Çev. F. C. Babbitt, London, Hadward Üniversityb Press, s. 375.
[72] Susan, 1984: 26.
[73] Lehman, K (1954): Samothrace Aguide to the Excavation and Museum,New York, s.90-91.

kişilere mor renkli bir kemer ve demir bir yüzük verilmektedir. Bu verilen objelerin kişileri hem kült törenlerinde hem de günlük yaşamında koruyacak bir tılsımı olduğu düşünülmektedir.[74]

*Epop*tai evresi Hieron da gerçekleştirilmekteydi **(Lev.7-8)**. Kült törenlerinin en yüksek evresiydi ve bu evrenin sadece Samothrake'de varlığı bilinmektedir**.**[75] Hieronda gerçekleştirilen törenler arınma ile ilgili törenlerdir. Arınmanın net bir bilgi bulunmamasına rağmen tamamen soyunularak yapılmakta olduğu ve arınmanın ardından kişilere mor kuşak ve yüzükle birlikte yeni kıyafetler verildiği bilinmektedir. Kazı çalışmalarında Hieron'un girişinin hemen sağında küçük bir kanalın bulunması arınma işleminin daha çok el yıkamayla ilgili olduğunu düşündürmüştür.[76] Yapılan kazı çalışmaları sırasında çok sayıda hayvan kemikleri, kömürleşmiş ahşap ve kül bulunmuştur. Bu buluntular da kurban sunumuna ilişkin bilgi vermektedir.[77]

Myesis ve *epoptai* evreleri gerçekleştirilen törenlere Herakles, İason, Orpheus yanısıra,[78] Philippos II, Philippos III, Lysimakhos II ve Ptolemaios Arsinoe'nin de katıldıkları bilinmektedir. Önemli kişilerin yanı sıra külte kadın, erkek, köle ayırt etmeden herkes katılabilmektedir.[79]

[74] Susan, 1984: 36-39.
[75]Lehman, 1954: 67.
[76] Lehman, 1954: 32.
[77] Susan, 1984: 36-39.
[78] Diodoros Siculus (1952): Bibliotheke Historike: Diodoros of Sicily, The Library of History, The Loeb Classical Library, Çev, C.H. Oldfether, London, Hardvard University Press, s.231,233. (Diod 5.48.
[79] Lewis, N (1958): Samothrace I The Ancient History Sources, Newyork, Pantheon Books, s,65.

7. KABEİROİ KÜLTÜ BULUNAN YERLEŞİMLER

Önemli gizem kültlerinden olan Kabeiroi kültü ağırlıklı olarak Kuzey Ege'de Samothrake (Samadirek), Gökçeada (İmbros), Limni (Lemnos) ve Kıta Hellas'ta ise Thebai yakınlarında bulunan kutsal alanlarında tapım görmektedir. Lemnos adasında bulunan içki kapları, Delos ve İmbros da bulunan yazıtlar ve Thebai de ele geçen çok sayıda Kabeiroi Kantharoslar'ı Kabeiroi Kült Törenleri hakkında bilgi vermektedir. Bu yerleşimler arasında Kabeiroi Kültü ile ilgili en ayrıntılı bilgi Thebai'den elde edilirken bu yerleşimde Kabeiroi sikkelerine rastlanılmamıştır.

7.1. Delos Kabeiroi Kültü

Delos'taki Kabeiroi tapımı ile ilgili bilgileri yazıtlardan, adak eşyaları ve mimari buluntulardan öğrenmekteyiz. M.Ö 2. yy. ortalarına kadar Kabeiroi ve Dioskouroi ayrı tapım görmüşlerdir. Roma döneminde ise Kabeiroi ve Dioskouroi'un birbirine karıştırıldıkları görülmektedir[80].

Delos'da bulanan ve MÖ 2. yy'a ait olan adak yazıtında

"Μεγαλου θεων Διοσκουρου Σαμογθρακιου

ifadesi yeralmaktadır.[81] Yazıtta "Samothrake'nin büyük Dioskouroi Tarıları" olarak Dioskouroi'dan söz edilirken Kabeiroi'dan bahsedilmemektedir. Delos'da bulunmuş MÖ 159-158 yıllarına tarihlenen diğer bir adak yazıtında geçen

"ιερευς θεων Μεγαλων και Διοσκουριων Καβειρων"Μεγαλωυ Θεων *Διοσκου ριων Καβερων"*

ifadesi ile de Kabeiroi ve Dioskouroi'ın ayrı olarak tapım gördüğünü kanıtlamaktadır.[82]

---

[80] B. Hemberg, 1950: 145.
[81] Inscriptions Graecae XI/2, no, 114, s. 23-25.

Kutsal alanda bulunmuş at başları ve piloslar Dioskouroi'a bağlanmaktadır. Fakat Phrygia ve Hitit etkisine bağlı olarak pilosun önceleri Kabeiroi'a ait olduğu düşünülmektedir. Lemnos Kabeiroi kült törenlerinde Delos Adası'ndan getirilen yeni ateş Delos'taki kültün Lemnos adasındaki kültten daha eskiye dayandığını göstermektedir. Delos'taki kültün Lemnos ile ilişkili olması, adak objesi olarak bulunan pilosların Dioskouroi'den çok Kabeiroi ait olduğu düşünülmektedir.[83]

7.2. Lemnos Kabeiroi Kültü

Kabeiroi Hephaistos'un çocukları ve torunları olarak bilinmektedir ve bu nedenle Lemnos'daki Kabeiroi kültü Hephaistos ile bağlantılıydı.[84]

Philastratos'un bildirdiğine göre Kabeiroi törenleri geceleyin Hephaistos Tapınağının yanındaki korulukta gerçekleştirilmekteydi.[85] Adada dokuz gün boyunca ocakların ve nalbantların ateşleri söndürülüyor ve dokuzuncu gün sonunda Delos adasından gemiyle getirilen ateşle yeniden yakılmaktaydı. Lemnos adasına yapılan kült törenlerinin ardında nalbant ve zanaat birliklerinin kutlamaları ve külte kabulü yatmaktadır. Kutsal alanda bulunan çok sayıda içki kabı, olasılıkla kutlamalarda kullanılmaktaydı.[86]

7.3. İmbros Kabeiroi Kültü

Delos, Lemnos ve Samothrake'den sonra en önemli Kabeiroi kutsal alanı İmbros'dadır.[87] Strabon (10.3.21) Kabeiroi'un en fazla İmbros ve Lemnos'da onurlandırıldıklarında bahsetmektedir. Ayrıca Troas Bölgesi'ndeki farklı kentlerde de bu tanrıların tapım gördüğünü eklemektedir.[88]

---

[82] Hemberg, 1950: 145.
[83] Hemberg, 1950: 145.
[84] F. Jakoby (1923): Die Fragment der Griechischen Historiker I, Berlin, s. 31.
[85] L. Bloch, (1894, 1897): "Megaloi Theoi" Ausführliches Lexion der Griechischen und Römischen Mythologie II/2, Leipzig, Verlag Teubner, s. 2525.
[86] Yılmaz, 2002: 13.
[87] Nilson, 1950: 350.
[88] Strabon, 10:3.21.

İmbros'da Kabeiroi'in 4 yerine 2 tanrıdan ibaret olduğu düşünülmektedir. Kabeiroi'un İmbros'ta hangi isimde anıldığı tam olarak bilinmemekle birlikte - İmbros kökenli adak yazıtlarında örneklerini gördüğümüz gibi- büyük, güçlü tanrılar olarak bilinmektedirler: [89]

τοις Θεοις τοις Μεγαλοις,

τοις Μεγαλοις ve

Θεοι Μεγαλοι

Bademli Ayios Andreios Manastırında kapının üzerinde yer alan, bugün ise Louvre Müzesi'nde bulunan yazıt Kabeiroi Kültü hakkında önemli bir bilgi sunmaktadır. Tanrılara sesleniş niteliğindeki yazıt; "Büyük Tanrılar, kudretli tanrılar, güçlü ve Kasmilos, efendi, ata tanrılar, Koios, Kreios, Hyperion, Iapetos, Kronos" şeklindedir.[90]

İmbros'daki Kabeiroi kült törenlerine bakıldığında, İmbroslular kutsal alandaki Kabeiroi törenlerine katılmak için Samothrake'ye kutsal elçiler (*theoroi*) yolladıkları bilinmektedir. İmbros'ta Kabeiroi kültü ile çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Kabeiroi İmbros'ta İmbroslu Hermes [91] ile birlikte tapım görmüştür.[92] İmbros adasında Kabeiroi ve İmbroslu Hermes birlikte tapım görmesine rağmen İmbros adasında basılan sikkelerde İmbroslu Hermes tipine rastlanırken Kabeiroi'un betimlendiği sikke bilinmektedir.

7.4. Thebai Kabeiroi Kültü

Thebai'daki Kabeiroi Kültü adını bir zamanlar burada yaşamış olan Kabeiroi Halkı'ndan almaktadır. Pausanias'a (25-6-3) göre Thebai'daki kutsal alanın[93] yerinde

[89] Ç. Özberk (2008): *Antik Çağda Gökçeada*, Çanakkale Değerleri Sempozyumu, Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, s. 61.
[90] Özberk, 2008: 60.
[91] İmbroslu Hermes Kabeiroi ile birlikte tapım gören bereket tanrısıdır Bkz: Özberk, 2008: 60.
[92] Özberk, 2008: 60.
[93] A., Schachter (2005): "Evalutions of a Mystery Cult, The Theban Kabeiroi " Greek Mysteries: The Archaeology of Ancient Greek Secret Cults (edit M.B. Cosmopoulos), 114.

bir zamanlar bir halk vardı ve bu halk Kabeiroi olarak adlandırılmaktaydı. Kabeiroi halkı Argos saldırıları nedeniyle yerlerinden olmuşlar ve kült bu nedenle bir süre unutulmuştur. Pelarge ve kocası Istmiades kültü, Akeksarius adlı bir yerde dişi domuz kurbanıyla yeniden kurmuşlardır. Pelasglar, Atina'ya Boiotia çevresinden Thebai'den gelmişlerdir." Kültün ikinci kurucusu Pelarge'nin adı da Pelagslar'a işaret etmektedir. [94] Pausanias'a göre (9, 25, 5) kült her şeyden önce Ana Tanrıça kültü ile bağlantılıdır. Tanrıça Kabeiroi Kutsal Alanı (*Kabeirion*)[95] yakınındaki Demeter Kabeiroi adıyla tapım görmektedir. Ana Tanrıça kültü ile ilgili vazo resimleri üzerinde boğa kurbanı ve phallosu iri betimlenmiş figürünler, doğurganlık ve bereket ile ilgili olarak Ana Tanrıça 'ya bağlanmaktadır.[96]

Thebai'daki kültte tanrılar Kabeiros (Yaşlı Kabeiros) ve Pais (Genç Kabeiros) olarak ikili tapım görmektedir. Thebai' deki kült ve tanrılar hakkındaki en ayrıntılı bilgiye, Kabeiroi Kutsal alanında bulunan vazo resimleri vermektedir.[97] Thebai'daki kült Dionysos etkilidir. Bu etki Dionysos'un annesi Semele'nin Kadmos ve Harmonia'nın kızları olmasıyla bağlantılı olabilir.[98]

Herodotos'un (2.51) tasvir ettiği Mısır'daki pygme görünümündeki Kabeiroi heykelleri de Thebaideki vazo resimlerine konu edinmiştir. Bu betimlerin Kabeiroi oldukları kesin değildir. Doğu etkisiyle bunlar Thebaideki eski bir geleneğin devamı gibi algılanabilmektedir. Belki de Kabeiroi halkı, Mısır ile bağlantılı bir geleneğe bağlı kalarak tanrılarını pygme görünümünde olduklarına inanmaktaydılar.[99]

Thebai Kabeiroi kutsal alanında MÖ 6. yy'a ait adak eşyaları arasında kadın, erkek, flüt çalanlar, pan, pişmiş toprak adak figürünleri görülmektedir. Ayrıca koç, teke, koyun, domuz, tavşan kurban edilen hayvanları göstermektedir. Kurban geleneği ve sympasionlar hakkında Thebai yerleşimde bulunmuş vazo resimleri de

---

[94] Pausanias, 1956: 276.
[95] A., Brooks, (2008): Myths, Games and Conflict, Exploring the landscapes of Greek Gods and Heroes, 29.
[96] Pausanias, 1956: 279.
[97] L. Kurt (1919): "Kadmos" *Paulys Real- Encyclopadie der Classischen Altertumswisswnschaft* X/2 Ed. G. Wissowa, Stutgart , Metzlerische Buchhandlung, s. 1460-1472.
[98] Kurt, 1919: 1460-1472.
[99] Herodotos, 1983:107, 108.

bilgi vermektedir. Herme heykeli önünde betimlenmiş dişi domuz kültün kuruluş mitosunda Pelarge'nin dişi domuz kurban edişini hatırlatmaktadır.[100]

Kabeiroi boğa kurban sahnesinde boğanın Ana Tanrıça ile ilgili olmasının yanı sıra Thebai'nin kuruluş mitosunda rol oynayan bir hayvan olma özelliğinden dolayı Thebai' deki Kabeiroi kültünün yerini almıştır.

Thebai'deki törenlerin ayrıntıları bilinmemektedir. Buradaki törenlerin de Samothrake deki törenler gibi birkaç evreden olduğu düşünülmektedir. Törenlerde arınma ile ilgili olarak su önemlidir.[101]

7.4. 1. Thebai Vazoları

Thebai Kabeiroi Kültü hakkında ayrıntılı bilgiyi vazo resimlerinden öğrenmekteyiz. Vazo resimleri bize kült törenleri nasıl yapılmakta, kurban sunumu nasıl yapılmakta, hangi hayvanlar kurban ediliyor, törenlerde hangi objeler kullanılıyor bunlar hakkında bilgi vermektedir. Av sahneleri, turna kuşlarıyla savaş sahneleri, kuşları ve köpekleri kovalayan ya da onlarla dövüşen pygmaios Thebai halkının günlük yaşamı hakkında bilgi vermektedir.

Thebai Kutsal Alanın'da bulunmuş ve Atina Milli Müzesinde Korunan Siyah Figür tekniğindeki vazolar MÖ 5. yy.a tarihlendirmektedir. Bu vazolar ismini Thebai'da bulunan Kabeiroi yerleşimden almış ve "*Kabeiroi Kantharosları*" olarak adlandırılmışlardır. Bu vazoların büyük bir kısmı Kabeiros ressamına aittir olmakla birlikte bazı vazoların ise ressamı bilinmemektedir. Thebai kutsal alanında bulunmuş olan vazolar üç gruba ayırılarak incelenmiştir:

7.4.1.1. Dionysos Tipinde Betimlenen Kabeiroi (Vazo 1-5)

Thebai Kültüründe Kabeiroi sıklıkla Dionysos tipinde betimlenmiştir. Vazo resimlerine baktığımızda Dionysos kültüyle yakın benzerliğini görmekteyiz. Siyah

[100] Pausanias, 1956: 279-280.
[101] Kurt, 1919: 1460-1472.

figür tekniğinde yapılmış olan vazolar Kantharos formundadır. Bu kap formlar adını Kabeiroi isimli halktan almaktaydı.

Vazo 1

Tarih: MÖ 5. yy.

Tanım: (A yüzü)

Kabeiroi boğa kurbanı sahnesi, altta asma yaprakları ve üstte paralel üç bant üstte asma dalları ve üzüm salkımları ile sınırlı sahnenin sağında Thebai tipindeki Kabeiroi yarı uzanmış şekilde, üst kısmı çıplak ve belden aşağısı hymation ile örtülüdür. Sol kol dirsekten kırılmış bir yere dayanmakta, sağ kol ileriye doğru uzanmakta ve elinde rhyton tutmaktadır. Saçları sarmaşık çelengi ile sarılı, arkadan bağlanan bir bant bulunmakta bandın uçları arkadan dalgalanmaktadır. Kabeiroi'un sağ yanında boğa bulunmaktadır. Figürler ellerinde çalı taşımaktadırlar. Çalı ve bandın ritüellerde kullanıldığı düşünülmektedir.

Tanım: B yüzü Sympasion sahnesi. Sahnenin en sağında yan yana sola doğru yarı uzanmış durumda iki erkek figürü bulunmaktadır. Üçüncü figür dans eden çıplak bir erkek figürü, dördüncü figür ayakta aulos çalmakta olan bir erkek figürüdür. Beşinci ve altıncı figürler sola doğru uzanmış olan erkek figürleridir.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 2

Kabeiros Ressamı

Tarih: MÖ 5. yy.

Tanım: Sympasion sahnesi. Yarı uzanmış şarap içen kabeiros. Kabeiroi sol profilden betimlenmiştir. Saçında arkadan bağlı bir bant vardır. Bandın uçları da arkada dalgalanmaktadır. Vücudun üst yarısı çıplak olarak betimlenmiştir. Sol kol dirsekten kıvrılmış yastığa dayanmaktadır. Sağ kol ileriye doğru uzanmış, sağ elinde Kantharos tutmaktadır. Sahnenin en solunda sarmaşık dalı çelengi, sahnenin en sağında ise bitkisel yapraklar bulunmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 3

Tarih: MÖ 5. yy.

Tanım: Sympasion sahnesi. Altta paralel üç bant sırası, sağda ve üstte asma yaprakları ve üzüm salkımlarıyla çevrili sahnenin sağında sola doğru dönük Kabeiroi betimlenmiştir. Saçlarına defne çelengi sarılı ve sakallıdır. Vücudun üst yarısı çıplak olarak betimlenmiştir. Sol kol dirsekten kıvrılmış yastığa dayanmaktadır. Sağ kol ileriye doğru uzanmış, sağ elinde Kantharos tutmaktadır. Kabeiroi karşısında dal üzerinde kanatları açık bir kuş bulunmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 4

Tarih: MÖ 5. yy.

Tanım: Sympasion sahnesi. Sahnenin sağında sola doğru dönük Kabeiroi betimlenmiştir.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 5

Tanım: Sympasion sahnesi. Kabeiroi Dionysos tipindedir. Saçlarına defne çelengi sarılı ve sakallıdır. Vücudun üst yarısı çıplak olarak betimlenmiştir. Sol kol dirsekten kıvrılmış yastığa dayanmaktadır. Sağ kol ileriye doğru uzanmış, sağ elinde

Kantharos tutmaktadır. Sahnede yer alan figürlerin başında isimleri yazılıdır. Sağdan sola doğru Kabeiros, Pais, Mitos, Krateia, Pratalaos gibi figürler bulunmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

7.4.1.2. Mystik Sahneli Kabeiroi Kantharos (Vazo 6-13)

Vazo 6

Tanım: İki figürden oluşan aulos eşliğinde dans sahnesi. İnce yapraklı uzun bir bitki motifiyle başlayan sahnenin en sağında sola doğru aulos çalmakta olan bir kadın figürü. Baş ve vücut sol profilden, saçları arkadan bağlı, benek motifli bir bant ile toplanmıştır. Bant başı üsten sarmaktadır. El ve ayak bileklerine kadar vücudu örten bir hymation giyimlidir. Sağda ikinci figür ise aulos eşliğinde dans eden çıplak bir erkek figürüdür. Baş cepheden vücut profilden betimlenmiştir. Saç uçları iki yandan sarkan bant ile bağlıdır. Başın iki yanında birer dal bulunmaktadır. Kollar iki yana açık, sol kolunda bir çelenk sağ kolunda bir bant bağlanmış sağ elinde bir dal tutmaktadır. Şişkin karınlıdır. Sağ bacak dizden kıvrılmış, vücut ağırlığı sağ bacak üzerindedir. Sol bacak kıvrılmış durumda havadadır. İki figürün ortasında asılı bir çelenk bulunmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 7

Tarih: MÖ 5.yy.

Tanım: Eşeklerin çektiği bir araba ile dans ve müzik eşliğinde prosesyon sahnesi. Beş figürden oluşan sahnenin en sağındaki ilk figür sola doğru koşar adımlarla öndeki arabaya binmekte olan çıplak bir erkek figürü. Sahnenin ortasında sola doğru başlarında birer dal olan ve phallosu iri iki eşeğin çektiği bir araba bulunmaktadır. Arabada oturan sağdaki erkek figürü sağ profilden betimlenmiştir. Başında iki dal bulunmaktadır. Vücudunu tamamen örten bir hymation giymektedir. Sağ yanında ise kadın figürü yer almaktadır. Khiton ve hymation giyimlidir. Kollar yukarıya kalkık dirsekten kıvrımlı şekildedir. Sol elinde tympanon tutmaktadır. Eşeklerin önünde sırtında taşıdığı aulos çalan bir müzisyen sola doğru koşar şekilde, çıplak ve sakallı olarak betimlenmiştir. Sağ elinde bir sopa tutmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 8

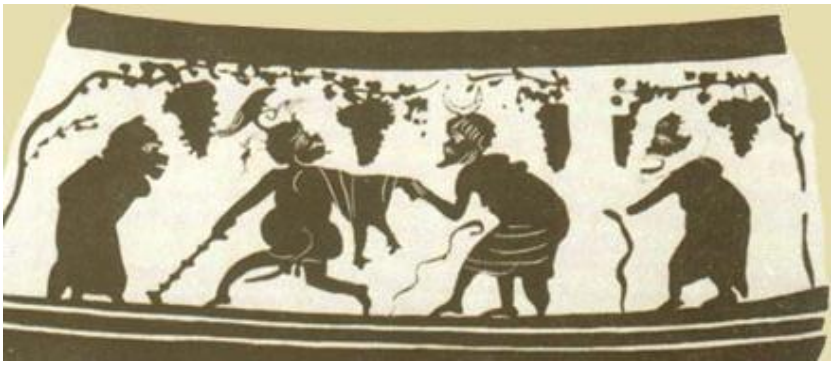
Tarih: MÖ 5.yy.

Tanım: Kuşlarla Dövüşen Pygme. Baş ve vücut profilden betimlenmiştir. Sol elinde sopa sağ elinde bir kalkanla betimlenmiştir. Bacakları dizden kıvrılmış sol bacak sola doğru bir adım ilerdedir.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 9

Tarih: MÖ 5. yy

Tanım: Sahnenin üst kısmı bolluk ve bereketi simgeleyen asma yapraklarıyla çevrilmişti. Sahnenin alt kısmı da üç sıra bant sırasıyla çevrilmiştir.

Vazo 10

Tarih: MÖ 5. yy

Kabeiros Ressamı

Tanım: Herme heykeli önünde boğa kurbanı sahnesi. Sahnenin sağında, sola dönük Herme, Herme önünde sağa doğru ilerlemekte olan boğa bulunmaktadır. Boğanın sol yanında sağ profilden ayakta, vücudunu boğazına kadar örten hymation giyimli erkek figürü. Boğanın arkasında sağa doğru ilerlemekte olan sağ profilden betimlenen, hymation giyimli kadın figürü bulunmaktadır. Sağ eliyle hymationun ucunu tutmaktadır. Kadın figürinün arkasında ise sağa doğru ilerlemekte olan bir erkek figürü bulunmaktadır. Sol omuzdan atılı hymation, sağ omuzu açıkta bırakacak şekilde betimlenmiştir. Hymationun bir ucu sol kol üzerinde, sağ kol dirsekten kıvrılmış sağ elinde bir dal tutmaktadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 11

Kabeiros Ressamı

Tarih: MÖ 5. yy

Tanım: Herme heykeli önünde dişi domuz kurbanı sahnesi. Sahnenin en sağında herme heykeli. Herme heykeli önünde heykele doğru ilerlemekte olan dişi domuz. Domuzun arkasında sağ profilden ayakta, sol kol dirsekten yukarıya doğru sol elinde yiyeceklerin bulunduğu tepsi tutmakta olan bir erkek çocuğu betimlenmiştir. Vücudun üst kısmını açıkta bırakan, alt kısmını ise dizlere kadar saran bir hymation'la betimlenmiştir. Çocuk figürünün arkasında sağa doğru ilerlemekte olan, sağ profilden, uzun bir hymation giyen, sol elinde bir nesne tutan bir figür bulunmaktadır. En soldaki figür sağa doğru ilerlemekte, sağ profilden betimlenmiştir. Sağ elinde tuttuğu değneğe dayanarak dizler bükük ve vücut hafif sağa doğru eğik durumda ilerlemektedir.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 12

Kabeiros Ressamı

Tarih: MÖ 5.yy

Tanım: Altta bir bant sırası üstte asma dalları ve üzüm salkımlarıyla sınırlı sahnede Kephalaos'un kurt avı. Sahnenin en sağında sağa doğru koşmakta olan bir kurt, başı

geriye dönük olarak betimlenmiştir. Arkasında kurdu takip eden bir köpek betimlenmiştir. Kurt ve köpeğin arkasında koşmakta olan Pygme Kephalos. Çıplak ve ileriye doğru uzattığı sol eline hymation sarılı, sağ el geride sopa tutmakta, sol bacak geriye kıvrılmış, sağ ayak havada adım atar durumdadır.

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

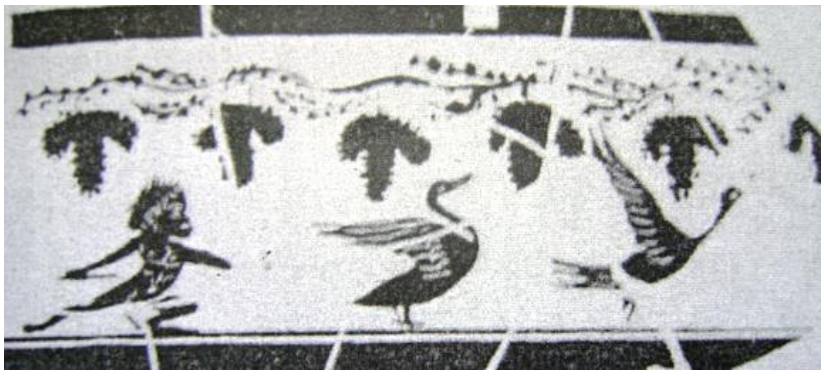
Vazo 13

Kabeiros Ressamı

Tarih: MÖ 4.yy başları

Tanım: A Yüzü: Dövüşen pygme sahnesi. Beş figürlü sahnenin en sağında sola doğru eğilmiş miğfer ve kalkanlı bir pygme. Kalkan vücudunun tamamını örtmektedir. Sağdan ikinci ve üçüncü figür, karşılıklı duran iki pygme. Elleriyle birbirlerinin kollarını tutmaktadırlar. Sağdan dördüncü ve beşinci birbirleriyle dövüşmektedirler.

Tanım: B yüzü kazları kovalayan bir pygme. Üstte asma dalları ve üzüm salkımları sınırlandırılmış sahnenin en sağında sağa doğru kaçmakta olan iki kaz bulunmaktadır. Sağdan ilk kazkanatları açık, havalanmış durumda ikincisi ise kanatları açık havalanmak üzeredir. Sağa doğru koşmakta olan pygme, sol kol dirsekten kıvrılmış göğüs hizasında, sağ el geriye doğru gergin sağ elinde sopa tutmaktadır. Sol bacak dizden kıvrılmış, sağ bacak geriye doğru gergin.

7.4.1. 3. Yazıtlı Kabeiroi Vazoları (Vazo 14-16)

Vazo 14

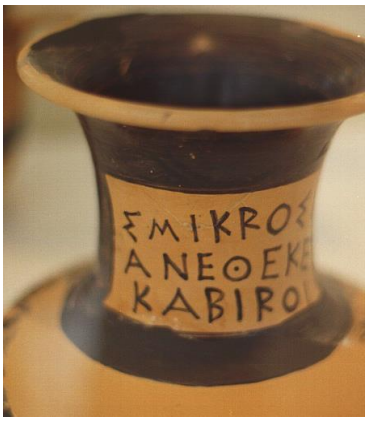

Yazıt: KABIPO

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 15

Yazıt: ΣMIKROΣ

ANEΘEKE

KABIROI

“Smikros (bu adağı) Kabeiroi’a sundu”

Kaynakça

http://www.pausanias-footsteps

Vazo 16

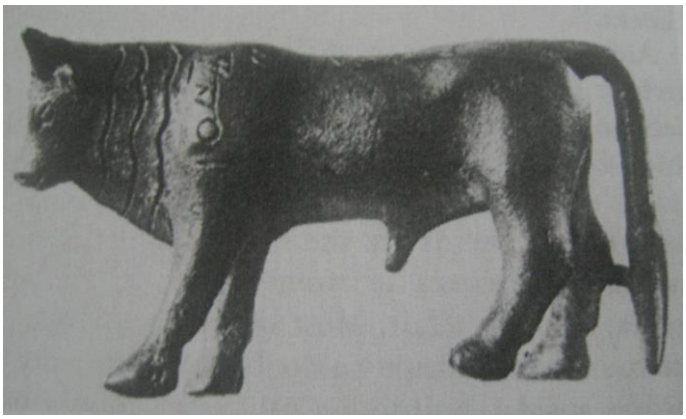
Yazıt: KABIPOI K– – –

Kaynak

http://www.pausanias-footsteps

7.4.2. Bronz Adak Objeleri **(Bronz 1-3)**

Bronz 1

Thebai yerleşimde bulunan bronz boğa heykelciği. Kabeiroi için çok sayıda adak objesi olarak boğa sunulmaktadır. Bu adak objelerini sunan kişilerin tanrı tarafından koruma altına alınacağı ve hayatını refah içinde sürdüreceği düşünülmektedir.

Yazıt: KABIPION

Kaynakça

Albert, S., (1974) Evolutıons of a Mystery Cult, The Theban Kabiroi, s. 127.

Bronz 2

Yazıt: TOİS KABEİROİ

Thebai yerleşiminde bulunan bronz boğa heykelciği. MÖ 6.yy. tarihlendirilmrktedir.

Kaynakça

http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/20.210.(october 2013)

Bronz 3

Thebai yerleşimde bulunan bronz adak objesi.

ΠΥΡΙΑ–

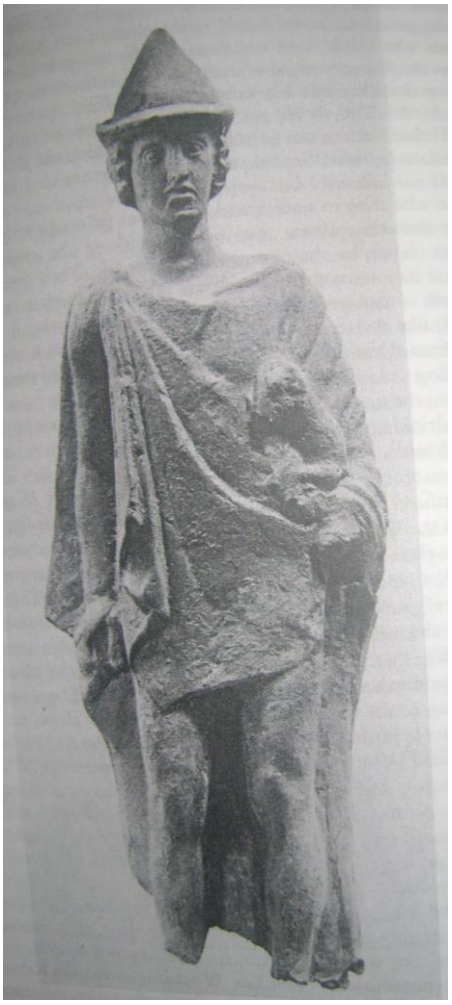
ΚΑΒΙΡΩ

ΚΑΙΠΑ–

Kaynakça

http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art

7.4.3. Pişmiş Toprak Figürin

Thebai kutsal alanında dairesel alan olarak belirtilen yerde bulunmuştur. Thebai yerleşiminde bulunan pişmiş toprak figürin. Kabeiros ayakta, tek ve pilos başlık ile betimlenmiştir.

Kaynakça

Albert, 1974: 129.

8. SİKKELER VE DİĞER GÖRSEL MALZEMELERDE KABEİROİ TİPLERİ

Kabeiroi / Kabeiros, Lemnos ve Ebesus'da Hephaistos tipine benzer ikonografik özellikler taşır. Lemnos'da zanatkarların ve nalbaltların külte kabulü için törenler düzenlenmesi, kült törenlerinin Hephaistos'un kutsal alanında gerçekleştirilmesi, Ebesus'da sikkede çekiçle betimlenmesi ve çekicin Hephaistos'un atribüsü olmasından dolayı bu yerleşimlerde Kabeiros'un Hephaistos ile özdeşleştirildiği görülmektedir. Syros ve Pergamon'da sikkeler üzerinde çift olarak betimlenmeleri Dioskouroi ile karıştırılmasına neden olmuştur. Thebai yerleşiminde Kabeiros Dionysos ikonografisindedir. Bunun nedeni de Dionysos'un annesi Semele'nin babası Kadmos'un Thebai şehrinin kurucusu olmasından kaynaklanabilir.

8.1. Dionysos Tipi

Dionysos tipine sikkeler üzerinde rastlanılmazken Thebai'da bulunan siyah figür tekniğinde yapılmış olan vazolarda rastlanılmaktadır. Thebai'daki Kabeiroi Kültü Dionysos etkilidir. Kült hakkında en ayrıntılı bilgi kutsal alanda bulunmuş olan siyah figür vazolardan elde edilmektedir.

Vazo resimlerine baktığımızda Kabeiroi Dionysos tipinde betimlenmiştir. Symposion sahnesinde, yarı uzanmış şarap içer şekilde betimlenmiştir. Vücudun üst yarısı çıplak, sol kol dirsekten kıvrılmış bir yere dayanmış şekilde betimlenmiştir. Vücudun alt yarısı hymation ile örtülüdür. Elinde kantharos tutmaktadır. Vazolar asma dalları ve üzüm salkımlarıyla süslenmiştir. Bereket, doğurganlık, verimlilik ve şarap Thebai'daki kültün en belirgin özelliğidir.[102]

[102]Kurt, 1919: 1460-1475.

8.2. Dioskuroi Tipi

Leda'nın oğulları Dioskuroi (Kastor ile Polluks) kardeşliğin ve dostluğun simgesidir. Kabeiroi ve Dioskurlar birbirleriyle karıştırılmaktadır.[103] Syros ve Pergamon sikkeleri üzerinde Kabeiroi çift olarak betimlenmiştir. Çift oluşu ve başlarının yanında birer yıldız bulunması Kabeiroi ile Dioskouroi'nin karıştırılmasına neden olmuştur **(Lev.8).**

Pilos başlıktan dolayı da Kabeiroi ve Dioskouroi karıştırılmıştır. Kabeiroi'un Phrygia ve Hitit kökenlerine dayandırılmasından dolayı pilos başlığın Kabeiroi'a ait olduğu ve kültün Dioskouroi'dan daha eskiye dayandığı belirtilmektedir.

8.3. Hephaistos Tipi

Kabeiros Hephaistos oğlu ya da torunları olarak bilinmektedir. Thesselonike ve Ebesus'da basılan sikkeler üzerinde Kabeiros çekiç ile betimlenmiş olması Kabeiros Hephaistos ile ilişkisi hakkında bilgi vermektedir

Lemnos'da Kabeiroi Hephaistos'un tipindedir. Kabeiroi Hephaistos'un torunları olarak kabul edilmektedir. Kabeiroi kültü Hephaistos etkilidir. Soylarının bu tanrıya dayandığı görüşü gerçekleştirilen kült törenlerinde büyük bir öneme sahipti. Kült törenleri Hephaistos tapınağı yakınındaki korulukta gerçekleştirilmekteydi. Törenlerde tüccarların ve zanaatkârların külte kabul törenleri yapılmaktaydı.[104]

[103] A. Erhat (2004): Mitoloji Sözlüğü, Remzi Kitabevi, s. 96.
[104] Yılmaz, 2002: 13.

SONUÇ

Kabeiros / Kabeiroi Yunan Mitolojisinde esrarengiz *kythonik* tanrı / tanrılar veya demonlar grubu olarak bilinenmektedir.[105] Kabeiroi'un soyları konusunda iki farklı görüş vardır. Birinci görüşte Kabeiroi, Kadmilos'un çocukları ve Hephaistos'un torunları olarak, ikinci görüşte ise Hephaistos ve Kabeiro'nun çocukları olarak bilinmektedirler. Kabeiroi'un sayıları konusunda da antik yazarlar -iki, üç ya da dört olduğuna dair- farklı görüşler öne sürmüşlerdir.

Sikkeler üzerinde Kabeiroi tek veya çift olarak betimlenmiştir. Kabeiroi sikkeleri basan kentler incelendiği zaman Syros, Pergamon, Samothrake sikkelerinde Kabeiroi çift olarak betimlenmiştir. Samothrake adasında yazılı kaynaklarda dört Kabeiroi olduğu belirtilmekte fakat sikke üzerinde yapılan tespitler bize sayı konusunda farklılık olduğunu göstermektedir. Samothrake adasında tek bir sikkede Kabeiroi sikke üzerinde çift olarak betimlenmiştir. Birytis, Ebesus, Heliopolis, Lampsakos, Mytilene, Phokaia, Phanagoria, Thesalonike kentlerinin sikkelerinde Kabeiroi tek olarak betimlenmiştir **(Tablo 1)**.

Kabeiroi; Kabeiro, Tottes, Onnes ve Kadmilos gibi farklı isimlerle de anılmaktadırlar. Kabeiro, Phrygia'da Tottes ve Onnes isimleriyle anılmaktadırlar.[106] Kabeiroi Samothrake adasında ise Aksieros, Aksiokersos, Aksiokersa, Kadmos isimleriyle anılmakta ve Samothrake'nin büyük tanrıları olarak bilinmektedirler.

Bu çalışmada Kabeiroi sikkelerinin bulunduğu yerleşimlerde külte, kültün bulunduğu yerleşimler de sikkelere rastlanılmazken, sadece Pergamon ve Samothrake'de hem Kabeiroi kültü hem de Kabeiroi tipli sikkeler tespit edilmiştir. Birytis, Ebesus, Heliopolis, Kyzikos, Lampsakos, Mytilene, Phokaia, Phanagoria, Syros, Thessalonike yerleşimlerinde Kabeiros / Kabeiroi tipli sikkelere rastlanırken külte rastlanılmamıştır **(Tablo 2)**.

[105] Burket, 1985:10-13.
[106] Kern, 1919: 1444.

Birytis, Lampsakos, Mytilene, Phokaia, Phanagoria yerleşimlerinde basılan sikkelerde Kabeiros tipleri birbirine çok benzemektedir. Bu yerleşimlerde basılan sikkelerde Kabeiros pilos ile betimlenmiştir. Bu başlıkdan dolayı Kabeiros'un Phrygia kökenli olduğu düşünülmüştür. Phanagoria ve Phokaia'da basılan sikkelerde Kabeiroi sade pilos ile betimlenirken, Lampsakos ve Mytilene'de basılan sikkelerde Kabeiroi defne çelengi ile süslenmiş pilos ile betimlenmiştir **(Tablo 4).**

Sikkelerde yeralan Kabeiros / Kabeiroi ikonogafisinde farklılıklar gözlenmiştir **(Tablo 5).** MÖ 4.yy tarihlendirilen Birytis sikkelerinde Kabeiroi tipleri iki farklı tipte betimlendiği gözlemlenmiş ve genç (sakalsız) ve yaşlı (sakallı) olmak üzere iki grup halinde incelenmiştir. Genç ve sakalsız Kabeiros, başının yanında çift yıldızla ve sade pilos betimlenmiştir. Başının yanında bulunan yıldızlardan dolayı Kabeiros Fenike kökenli olduğu düşünülmektedir. Brytis sikkelerinde Kabeiros ön yüzde tip olarak kullanılmıştır. Kabeiros, Birytis'de tek bir sikkede arka yüzde kullanılmıştır

MÖ 2. yy tarihlendirilen Ebesus sikkelerinde Kabeiros ön yüzde kullanılmıştır. Ebesus sikkelerinde Kabeiros elinde yılan ve çekiç tutmaktadır. Kabeiros elinde çekiç tutması Kabeiros ile Hephaistos bağlantısını göstermektedir. Sikkenin arka yüzünde boğa bulunmaktadır, boğa kurbanı sahneside Kabeiroi kült törenlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Kabeiroi'ın Fenike kökenli olduğu görüşü Ebesus sikkesindeki Fenike lejantı ile desteklenmektedir.

Kyzikos sikkelerinde Kabeiros ön yüzde sola dönük, sade pilos ile Kabeiroi koç kurbanı sahnesinde tasvir edilmiştir. Pergamon'da basılan sikkede çıplak olarak ayakta betimlenen Kabeiroi karşılıklı ayakta durmakta ve birbirlerine uzattıkları ellerinde koçbaşı tutmaktadırlar. Aralarında ise bir sunak bulunmaktadır. Pergamon Kabeiroi kültüne ilişkin bilgileri yazıtlardan öğrenmekteyiz. Pergamonda Kabeiroi Uranos'un oğulları olarak Rhea'nın Zeus'u doğurduğu sırada Rhea'nın yanında bulunmaları Pergamon Kabeiroi kültünün Zeus'dan daha eski olduğunu düşündürmektedir Koç ve boğa kurbanı sahnesi de Kabeiroi kült törenlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Sikkeler de bunu desteklemektedir.

Syros sikkelerinde Kabeiroi çift olarak, iki farklı tipte ve arka yüzde kullanılmıştır: Ayakta ve çift olarak **(Katalog 31**) ve büst ve çift olarak **(Katalog 32)**. Kabeiroi'un çift olarak betimlenmesi Dioskouroi ile karıştırılmasına neden olmuştur **(Lev. 8)**.

Thessalonike Kabeiroi tipli sikkelerin en çok basıldığı yerleşim iken Kabeiroi Kültü bilinmemktedir. Thesalonike'de Kabeiros'un sayısı üç olduğu bilgisi varken sikkelerde her zaman tek betimlenmiştir. Kabeiroi, çekiç ve rhyton tutan, Apollon elinde heykel olarak, tapınak içinde, Nike elinde heykel olarak dört farklı ikonografide basıldığı gözlenmiştir. Thessaloniki'de çekiç Kabeiroi'ın bir artribüsü olarak bilinmekte ve bu da kültün Hephaistos ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Kent kapısı önünde betimlenmesi ise kentin koruyucu tanrısı olduğuna işaret etmektedir.

Heliopolis sikkelerinde arka yüzde iki Kabeiroi Tykhe yanında küçük heykel olarak betimlenmiştir. Heliopolis ve Thesalonike yerleşimlerinde basılan sikkelerde Kabeiroi'un küçük figür olarak betimlendiği gözlenmiştir.

Pergamon ve Samothrake'de Kabeiroi tipli sikkelere hem de kültüne şahit olmaktayız. Samothrake'den bilinen tek sikkede Kabeiroi ön yüzde çift olarak betimlenmişlerdir. Kabeiroi defne çelengi ile süslenmiş pilos ile betimlenmiştir. Yazılı kaynaklarda Samothrake'de Kabeiroi sayısının dört olduğu düşünülmektedir. Fakat sikke üzerinde Kabeiroi çift olarak betimlenmiştir. Kabeiroi kültüne ilişkin en ayrıntılı bilgi Samothrake'den edinilmektedir. Kabeiroi kült törenleri yaz mevsiminde ve gece gerçekleştirilmekteydi ve arınmayla ilgili olduğu düşünülmektedir. Kült törenlerine katılan kişilere demir bir yüzük ve mor bir kemer verilmekteydi. Klemens Kabeiroi'in bir kardeşlerini öldürerek mor renkli bir kumaşa sardıklarını belirtmektedir. Mor renk kullanımı Kabeiroi'un önemini vurgular niteliktedir. Bu verilen objelerin, kişinin yaşamı boyunca onu koruyacağına inanılmaktaydı. Kült törenlerine genç, yaşlı, kadın, erkek, köle herkes katılabilmekteydi.

Delos, Lemnos, İmbros ve Thebai'da Kabeiroi kültü olduğu bilinmekte ancak Kabeiroi tipli sikke basmadıkları bilinmektedir. Delos, Lemnos ve İmbros'da

Kabeiroi kültünün varlığını yazıtlardan, Thebai yerleşiminde ise siyah figür tekniğinde yapılmış olan Kabeiroi kantharoslarından, bronz ve pişmiş toprak adak objelerinden öğrenmekteyiz. Pişmiş toprak figürnlerde sikkelerde olduğu pilos giymiş, genç ve sakalsız erkek örnekleri vardır.

Delos adasında bulunan yazıtlar adada hem Kabeiroi'un hem de Dioskouroi'un tapım gördüğünü kanıtlamaktadır. Kabeiroi'in pilos ile betimlenmiş olmaları ve Delos'da yapılan araştırmalarda pilos bulunması ve Kabeiroi'in Phrygia kökenli olduğu görüşü Kabeiroi'ın Dioskurlardan daha eski olduğunu göstermektedir. Delos adasında Kabeiroi kültü Lemnos adasından daha eski olduğu düşünülmektedir.[107] Çünkü Lemnos adasında Kabeiroi kültü sırasında söndürülen ateş Delos adasından gelen ateşle yeniden yakılmaktadır. Argonatlar'ın ilk uğradıkları yer Lemnos adası olarak bilinmektedir.[108] Argonatlar şiirinde Kabeiroi Hephaistos'un oğlu olduğu ve sayısının iki olduğu belirtilmektedir. Lemnos'da Kabeiroi kültü Hephaistos ile ilişkilidir. Kabeiroi törenleri Hephaistos tapınağında gerçekleştirilmekteydi. Delos adasında yapılan kült törenlerinin ardında nalbant ve zanaat birliklerinin kutlamaları ve külte kabulü yatmaktadır.[109]

İmbros adasında Kabeiroi sayısının iki olduğu düşünülmektedir. İmbros Adasında Kabeiroi kültü hakkındaki bilgilere yazıtlardan yola çıkarak öğrenmekteyiz. Kabeiroi İmbros'ta 'İmbroslu Hermes' ile birlikte tapım görmüştür ve Kabeiroi ve İmbroslu Hermes birlikte tapım görmelerine rağmen İmbros adasında basılan sikkelerde İmbroslu Hermes tipine rastlanırken Kabeiroi'un betimlendiği sikke bulunmadığı gözlenmiştir.

Thebai'da gerçekleştirilen kült törenlerinin Samothrake'deki gibi aşamalı olduğu düşünülmektedir. Thebai'de ayrıca Kabeiroi isimli bir halktan söz edilmektedir. Thebai'deki Kabeiroi Kültü Dionysos etkisindedir. Vazoların bir bölümü Kabeiros ressamı tarafından yapılmıştır ve MÖ 5. yy.a tarihlendirilmektedir. Vazo resimlerine baktığımızda Dionysos kültüyle yakın benzerliğini görülmektedir. Vazo resimlerinden yola çıkarak kült törenleri nasıl yapılmakta, kurban sunumu nasıl

[107] Hemberg, 1950: s. 145.
[108] L. Bloch, 1894, 1897: s. 2525.
[109] Hemberg, 1950: s. 145.

yapılmakta, hangi hayvanlar kurban ediliyor, törenlerde hangi objeler kullanılıyor bunlar hakkında bilgi edinilmektedir. Av sahneleri, turna kuşlarıyla savaş sahneleri, kuşları ve köpekleri kovalayan ya da onlarla dövüşen pygmai'ler ise Thebai halkının günlük yaşamı hakkında bilgi vermektedir.

Kabeiroi tipli sikkeler Birytis, Phokaia ve Phanagoria'da MÖ 4. yüzyıla, Ebesus, Heliopolis, Lapsakos ve Mytilene'de MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Syros'da MÖ 200 ve MS 1. yüzyıla tarihlenen sikkeler vardır. Thessalonike'deki Kabeiroi tipli sikkeler ise MS 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

ANTİK KAYNAKÇA

Aiskhylus, 1940: Aiskhylus, *Fragment, Greek Tragedy*, Classical Library, 1940.

Callimachus, 1949: Callimachus, *Fragment Greek Potery*, Hardwad Üniversity, 1949.

Dionysos Halikarnessos, 1960: Dionysos Halikarnessos, *Romalikes Arkhailogias Dionysius of Halikarnesseu*s, Roman Antiquties, (Çev. E. Cary) the Loeb Classical Library, London, Hardwad University Press, 1960.

Diodoros Siculus, 1952: Diodoros Siculus, *Bibliotheke Historike Diodoros of Sicily, The Library of History*, The Loeb Classical Library (Çev, C.H. Oldfether), London, Harward University Press, 1952.

Herodotos, 1983: Herodotos, *Herodot Tarihi* (Çev. M. Ökmen, A. Erhat) Remzi Kitabevi, İstanbul, 1983.

Klemens, 1953: Klemens. A., *Protreptikos Pros Hellas Klemens of Alexandreia*, The Exhoration

to the Greeks, The Loeb Classical Library, 1953.

Nonnus, 1976: Nonnus, *Dionysica Greek Epic*, Classical Library, 1976.

Pausanias, 1955: Pausanias, *Periegesis: Description of Greece, the Loeb Classical Library*, (Çev. H. Rackham), London, Harward University Press, 1955.

Plutarkhos, 1949: Plutarkhos, *Moralia: Plutarch's Moralia III, The Loeb Classical Library* (Çev. F. C. Babbitt), London, Harvard Üniversity Press, 1949.

Strabon, 1954: Strabon, *Geographika the Geopraphy of Strabon,* The Loeb Classical Library, 1954.

Valerius, 1999: Valerius, Flaccus, *The Argonatica*, Oxford University Press, 1999.

KAYNAKÇA

Albert, 1974: Albert, S., *Evolutıons of a Mystery Cult, The Theban Kabiroi*, 1974.

August, 1909: August, F., *Hattiden und Danubier in Griechenland,* Wandenhöck Ruprecht, 1909.

Beekes, 2004: Beekes, R.S.P., "The Origin of Kabeiroi" *Mnemosyne*, Fourty Series, Vol. 57, Fasc. 4, 2004, s. 465-477.

Bloch, 1894-1897: Bloch, L., "*Megaloi Theoi" Ausführliches Lexionder Griechischen und Römischen Mythologie* II/2, Leipzig, Verlag Teubner, 1894-1897.

Boeckhius, 1977: Boeckhius, A., *Corpus Inscriptum Graeorum* II. Ed, Verlag Olms, 1977.

Bremmer (2010): Bremmer, J.N., "Hephaistos Sweats or How to Construct an Ambivalent God" *The Gods of Ancient Greece*, (Edit. J.N. Bremmer-A. Erskine) 2010, s. 193-208.

Brooks, 2008: Brooks, A., *Myths, Games and Conflict, Exploring the landscapes of Greek Gods and Heroes.*

Burkert, 1985: Burket, W., *Greek* Religion, Harvard University Press, 1985.

Dennis, 2012: Dennis, L.M., *Hermes, Ecopsychology, and Complexity Theory, The Dairy Farmer's Guide to the Universe*, Volume III, Carmel.

Erhat, 1993: Erhat, A., *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Frankel, 1895: Frankel, M., *Die Inschriften von Pergamon*, II, Berlin, 1985.

Fritz, 1999: Fritz, G., "Kabeiroi" *Der Neue Pauly*, 1999.

Fritze, 1994: Fritze, H., "Birytis und die Kabiren auf Münzen", *Zeitscrift für Nümismatik* 24, 1904, s. 105-128.

Glockler, 1997: Glockler, F.H., "Megaloi Theoi", *Lexicon Iconagraphicum Mythologiae Classicae* VIII, Zürich, Artemis Verlag, 1997.

Graf, 2005: Graf, F., "Lesser Mysteries-not less mysterious" *Greek Mysteries: The Archaeology of Ancient Greek Secret Cults*,(edit M.B. Cosmopoulos), 2005, 241-262.

Hemberg, 1950: Hemberg. B., *Die Kabiren*, Uppsala, Verlag Almquist- Wilksells, 1950.

Hopsink, 1913: Hopsink, E. W., "Sanskrit Kabeiros or Kubarios and Greek Kabeiros*", Journal of American Oriental Society* XXXIII, 1913.

Jakoby, 1923: Jakoby, F., *Die Fragmente der Griechischen Historiker* I Berlin, 1923.

Jakoby, 1926: Jakoby, F., *Die Fragmente der Griechischen Historiker II,* Berlin, 1926.

Kern, 1919: Kern, O., *Kabeiros und Kabeiroi*, 1919.

Kretshmer, 1928: Kretschmer, P. *"Weiteres Zur Urgeschicte Der Inder", Zeitschrift für Vergleichende Sprachforsschung*, 1928.

Kurt, 1919: Kurt, L., "Kadmos" *Paulys Real-Encyclopadieder Classischen*, Altertum swisswnschaft, X/2, Edg, Wissowa Stutgart, Metzlerische Buchhandlung, 1919.

Lehman, 1954: Lehman, K., *Samothrace Aguide to the Excavation and Museum*, New York, 1954.

Lewis, 1958: Lewis, N., *Samothrace I The Ancient History Sources*, Newyork, Pantheon Books, 1958.

Özberk, 2008: Özberk, Ç., *Antik Çağda Gökçeada,* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 2008.

Ramsay, 1890: Ramsay, W. M., *The Historical Geography the Asia Minor,* Cambridge Library Collection 1890.

Sayce, 1925: Sayce, A.H.,'Perseus and the Achaeans in the Hittite Tablets" *Journal of Hellenic Studies XLV*, 1925, 161-163.

Schachter 2005: Schachter, A., "Evalutions of a Mystery Cult, The Theban Kabeiroi " Greek Mysteries: The Archaeology of Ancient Greek Secret Cults (edit M.B. Cosmopoulos), 112-142.

Semerano, 1994: Semerano, G., *Le Origini della Cultura Europa II*, Leo Olschki, Firenze, 1994.

Susan, 1984: Susan, G. C., *Theoi Megaloi, The Cult of the Great Gods at Samothrace*, 1984.

Sturzius-Wiegwl, 1818: F.G., Sturzius-V, Wiegwl, *Etymologicum Gudianum*, 1818.

Thonemann, 2013: Thonemann, P., *Attalid Asia Minor: Money, International Relations and the State*, Oxford, 2013.

Touratsoglu, 1988: Touratsoglu, I., *Die Münzstatte von Thesalonike in der Römischen Kaiserzeit, Antike Münzen und Geschnittene Steine XII, Berlin*, Verlag de Gruyter, 1988.

Yılmaz, 2002: Yılmaz, Z., *Kabeiroi Kültü ve Betimleri*, İstanbul Üniversitesi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2002

Warwick, 1963: Warwick, W., *The Catologue of the Greek Coins in the British Museum: Crete and the Aegean Islands*, 1963.

Warwick, 1964: Warwivk, W., *The Catologue of the Greek Coins of Troas, Aeolis and Lesbos,* Bologna Forni, 1964.

WEB ADRESLERİ

Ancient coins www.jesusvico.com

Archaic Period Culture www.ime.gr/.../culture/religion/

Hellenica, Information about Greece and Cyprus www.mlahanas.de

Money Museum www.moneymuseum.com

Pausanias Project www.pausanias-footsteps

Samothrace Emory University www.samothrace.emory.edu

Sylloge Nummorum Graecorum www.sylloge-nummorum-graecorum.org/

Wildwins, Ancient Greek Roman and Byzantion Coins www.wildwinds.com

Sikkelerinde iki Kabeiros betimi bulunan yerleşimler	Sikkelerinde bir Kabeiros betimi bulunan yerleşimler
SYROS	BİRYTİS
PERGAMON	EBESUS
SAMOTHRAKE	HELİOPOLİS
	KYZİKOS
	LAPSAKOS
	MYTİLENE
	PHOKAİA
	PHONAGARİA
	THESSOLANİKE

Tablo 1. Yerleşimlere göre sikkelerde Kabeiros / Kabeiroi dağılımı.

Sikke	Sikke ve Kült	Kült
Birytis	Pergamon	Delos
Ebesus	Samothrake	İmbros
Heliopolis		Lemnos
Kyzikos		Thebai
Lampsakos		
Mytilene		
Phokaia		
Phonagaria		
Syros		
Thessalonike		

Tablo 2. Kabeiroi Tipli Sikke Basan Yerleşimler ve Kült Merkezleri

	Antik Yazar	Yazıt	Sikke	Seramik
Thebai	X			X
Delos		X		
Lemnos	X	X		
Imbros	X	X		
Samothrake		X	X	
Pergamon		X	X	

Tablo 3. Kabeiroi Kültü Bulunan Yerleşimlerde Veri Kaynakları

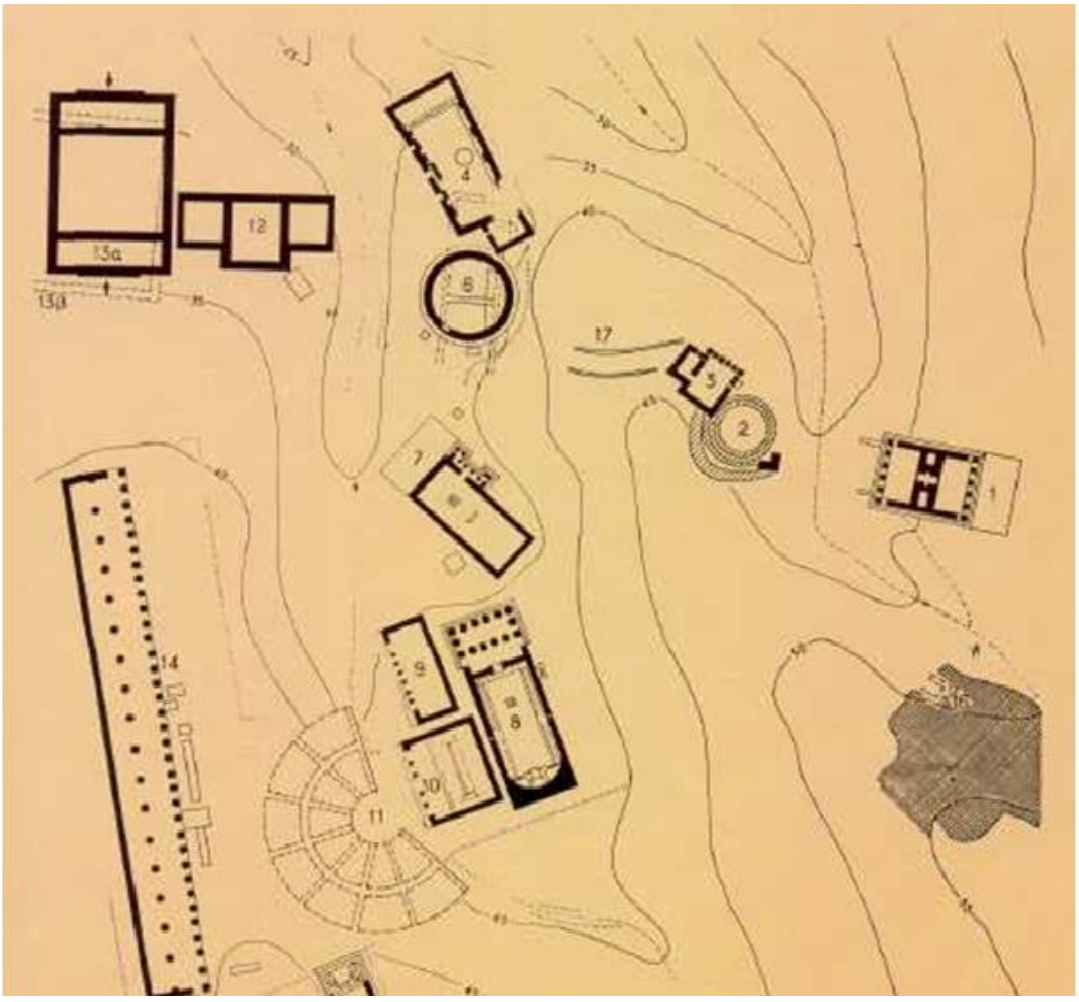
Yaşlı (sakallı) Kabeiros başı	Birytis	Phonagaria	Mytilene	
Genç (sakalsız) Kabeirois Başı	Birytis	Lampsakos	Phokaia	Mytilene
Sade piloslu Kabeiros	Birytis	Phokaia	Phanagoria	Kyzikos
Defne çelenğiyle süslü pilos	Lampsakos	Samothrake		
Çift olarak betimlenen Kabeiroi	Syros	Pergamon	Samothrake	
Çekiç ve yılan tutan kabeiros	Ebesus			
Çekiç ve rhyton tutan kabeiros	Thessalonike			
Apollon elinde heykel olan Kabeiros	Thessalonike			
Tapınak içerisinde Kabeiros	Thessalonike			
Nike elinde heykel olan Kabeiros	Thessalonike			
Tykhe elinde heykel olan Kabeiros	Heliopolis			

Tablo 4. Kabeiroi Tipli Sikkelerde Kabeiroi İkonografisi ve Yerleşimlere Göre Dağılımı

Ön Yüz	Arka Yüz
Birytis	Birytis
Ebesus	Heliopolis
Kyzikos	Syros
Lampsakos	Thesalonike
Mytilene	Pergamon
Phokaia	
Phonagaria	
Samothrake	

Tablo 5. Kabeiros / Kabeiroi tiplerinin sikkelerde ön yüz / arka yüz dağılımı

LEVHA I

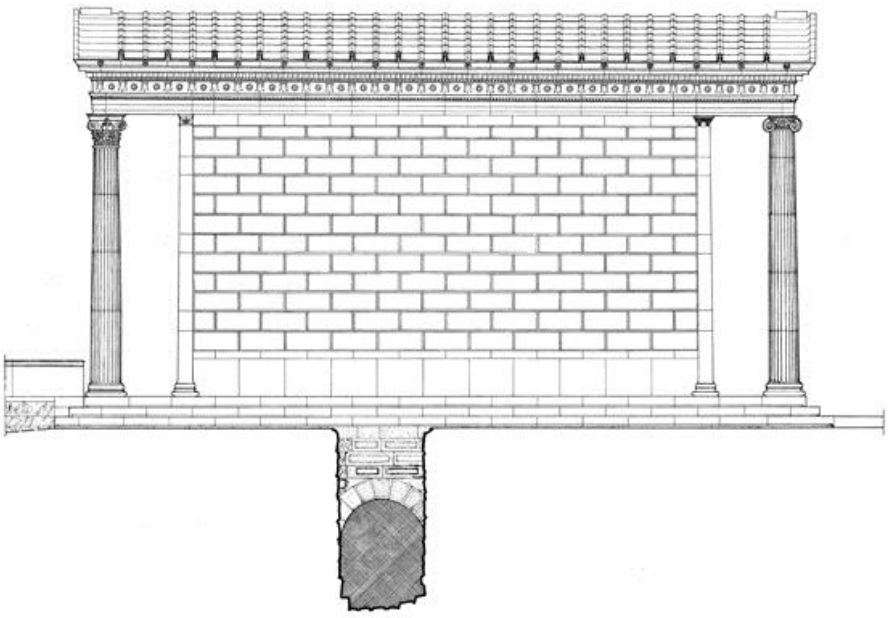
1. Propylon,
2. Dairesel alan,
4. Anaktoron

Resim 1. Samothrake Kabeiroi Kutsal alanı Planı

LEVHA II

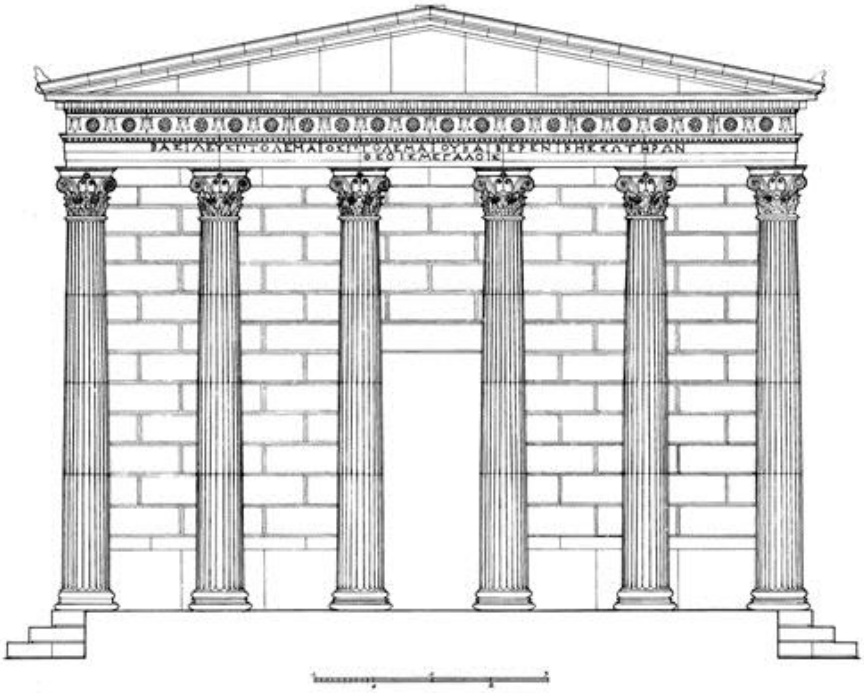

Resim 2. Samothrake, Propylon

Resim 3. Samothrake, Propylon Güney Cephe Rekonstrüksiyonu

LEVHA III

Resim 4. Samothrake Propylon Cephe Rekonstrüksiyonu

Resim 5. Samothrake, Dairesel Alan

LEVHA IV

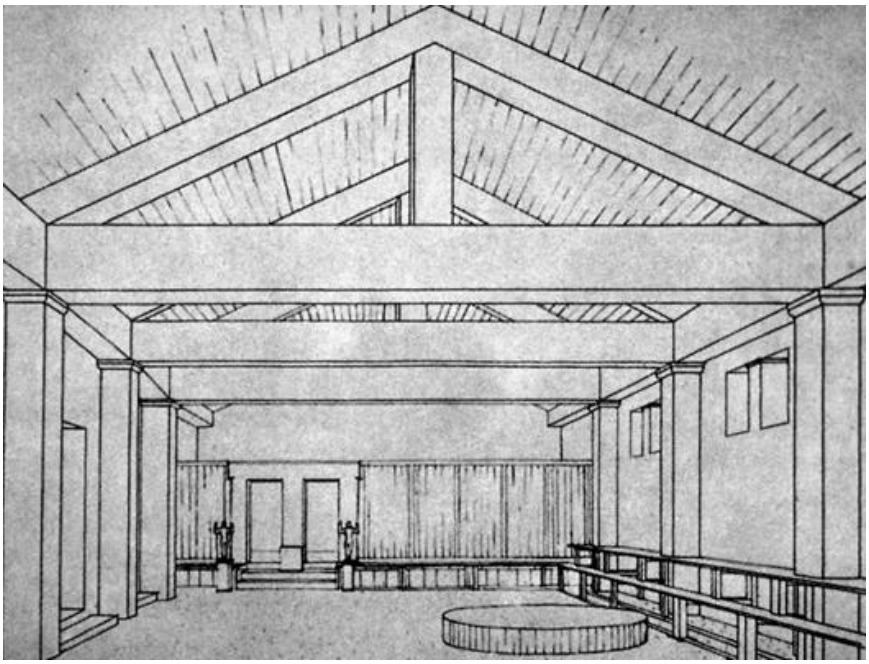

Resim 6a. Samothrake Anaktoron

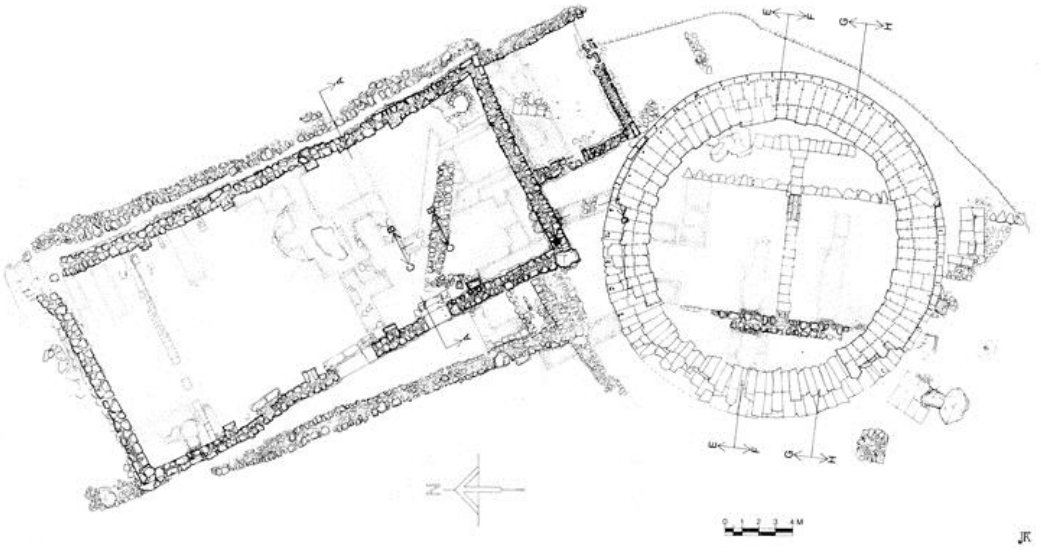

Resim 6b. Samothrake Anaktoron

LEVHA V

Resim 7a. Samothrake Anaktoron İç Mekan Rekonstürüksiyonu

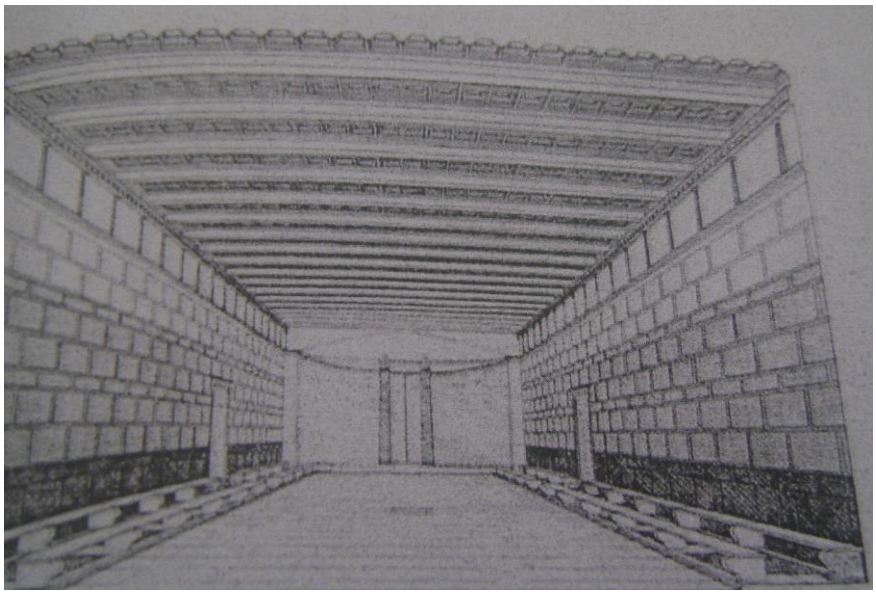

Resim 7b. Samothrake Anaktoron Plan

LEVHA VI

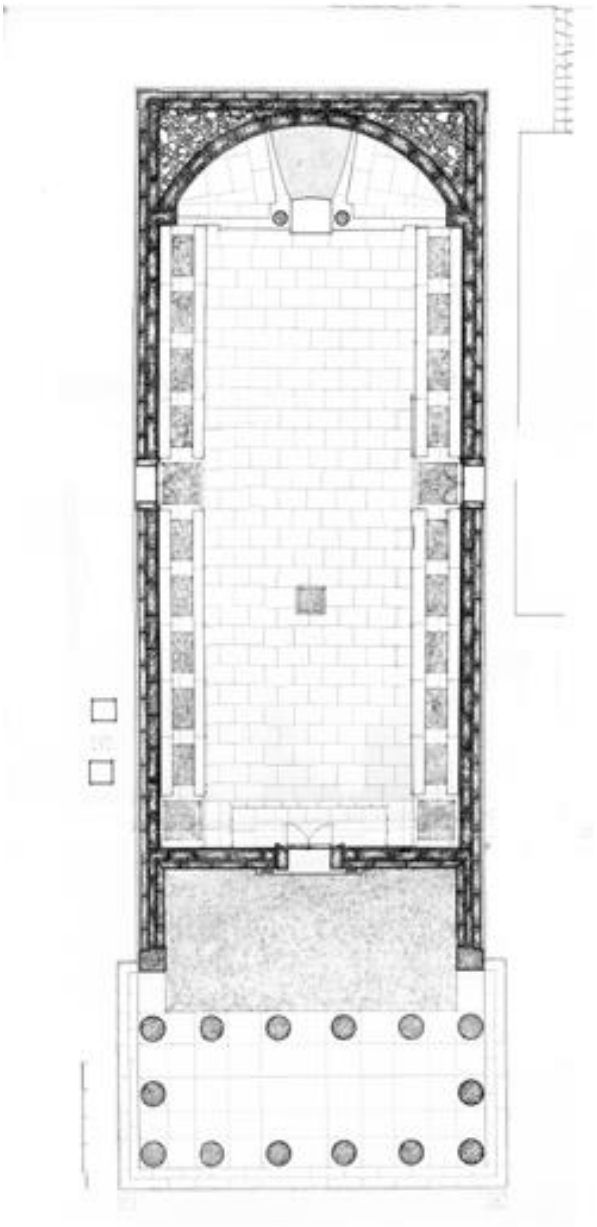

Resim 8. Samothrake Hieron

Resim 9. Samothrake Hieron İç Mekan Rekonstürüksiyonu-

LEVHA VII

Resim 10. Samothrake Hieron Plan

LEVHA VIII

Resim 11. Syros Sikkesi

Resim 12. Dioskouroi (Kastor and Polydeukes)

Kabeiroi ve Dioskouroi Karşılaştırması

LEVHA LİSTESİ

Levha I, Resim 1. Kabeiroi Kutsal Alanı: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha II, Resim 2. Samothrake, Propylon: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha II, Resim 3. Samothrake, Propylon Güney Cephe Rekonstrüksiyonu: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha III, Resim 4. Samothrake Propylon Cephe Rekonstrüksiyonu: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha III, Resim 5. Samothrake Dairesel Alan: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha IV, Resim 6a. Samothrake Anaktoron: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha IV, Resim 6b. Samothrake Anaktoron: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha V, Resim 7a. Samothrake Anaktoron İç Mekan Rekonstürüksiyonu: http://www.samothrace.emory.edu.

Levha V, Resim 7b. Samothrake Anaktoron Plan: www.samothrace.emory.edu

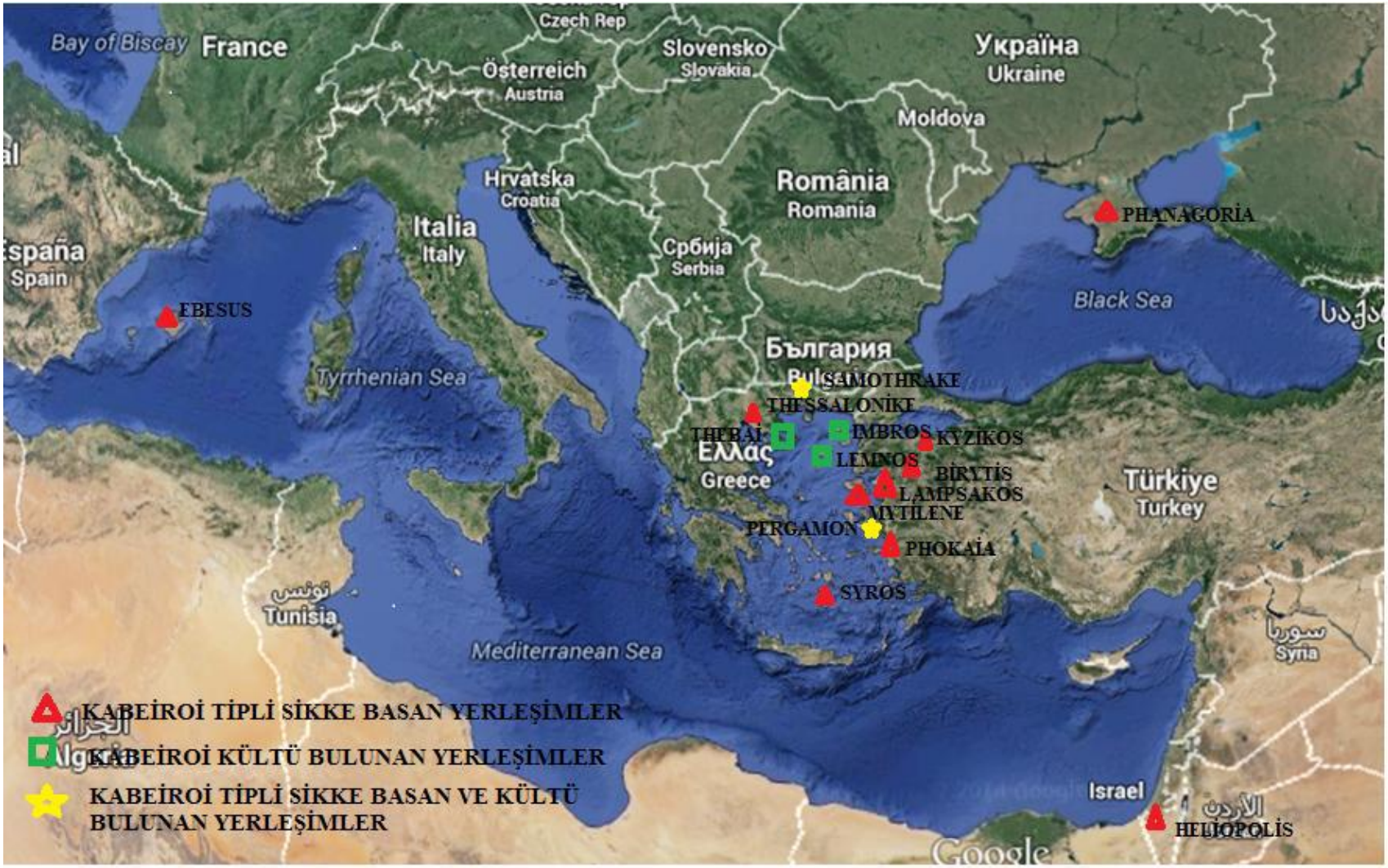
Levha VI, Resim 8. Samothrake Hieron: www.samothrace.emory.edu

Levha VI, Resim 9. Samothrake Hieron İç Mekan Rekonstürüksiyonu: http://www.samothrace.emory.edu

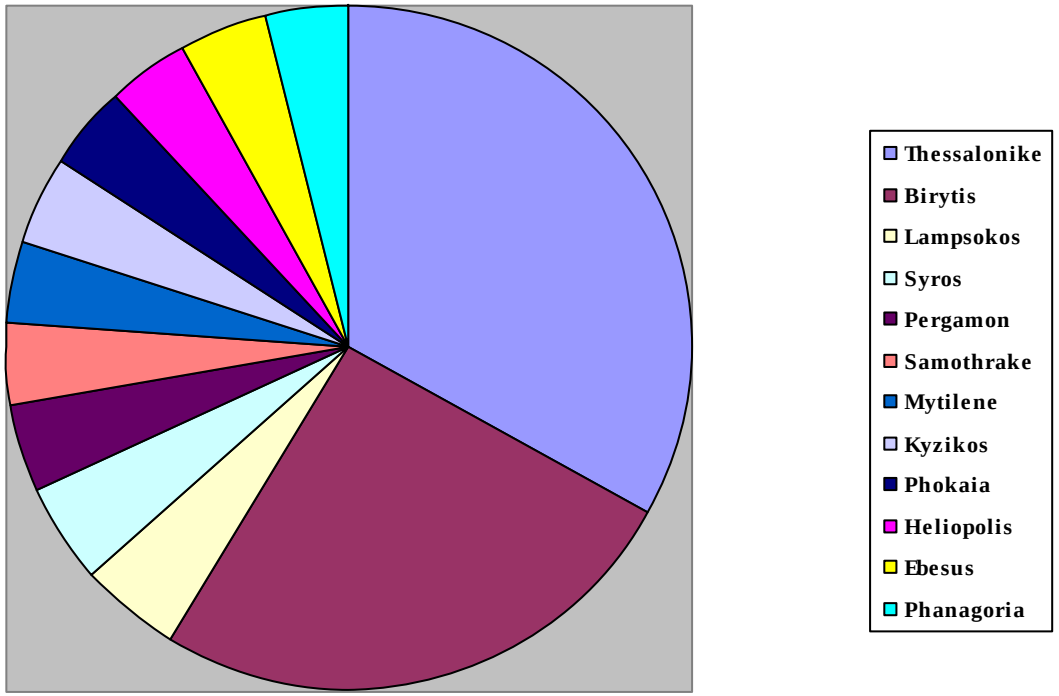
Levha VII, Resim 10. Samothrake Hieron planı: http://www.samothrace.emory.edu

Levha VIII, Resim 11. Syros Sikkesi: H. von Fritze, Birytis und die Kabiren auf Münzen, s. 118-119, lev. 5/19.

Levha VIII, Resim 12. Dioskouroi (Kastor and Polydeukes) www.mlahanas.de

Kabeiroi Tipli Sikke ve Kabeiroi Kültü Dağılımı

Kabeiroi Tipli Sikkelerin Yerleşimlere Göre Dağılımı